

„Предсрочни парламентарни избори 2014: Гражданско наблюдение”

ОКОНЧАТЕЛЕН ДОКЛАД

София, ноември 2014 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	-----	стр.3
Мониторинг и анализ на Изборния кодекс, дефекти и предложения за промени		
I. Основни положения в нормативната уредба на изборите за народни представители за Народно събрание	-----	стр.5
II. Проблеми, казуси и препоръки	-----	стр.10
Интернет платформата „Изборни послания“		
I. Замисъл, предназначение, дизайн и перспективи на платформата	-----	стр.14
II. Наблюдения върху предизборната кампания на база възможностите, които предоставя платформата за медиен мониторинг на ИСИ	-----	стр.23
Наблюдение на изборния ден		
I. Граждански наблюдатели: регистрация, функции, права, видове сигнали и жалби	-----	стр.27
II. Гражданско наблюдение	-----	стр.30
Приложения		
Приложение 1		
Програма от обучението за наблюдатели	-----	стр.36
Приложение 2		
Декларация на независимия наблюдател	-----	стр. 37
Приложение 3		
Инструкция за ключови компоненти на наблюдението	-----	стр.38
Приложение 4.		
Доклади от регионалните координатори за извършено наблюдение	-----	стр.39
Заклучение	-----	стр.55

Въведение

Проектът „Предсрочни парламентарни избори 2014: Гражданско наблюдение“, реализиран от Институт за социална интеграция /ИСИ/ и Фондация за европейски и прогресивни изследвания /ФЕПС/, цели подкрепа на демократични, прозрачни и честни избори за народни представители в българския парламент, постигане на превантивен ефект върху възможността за нарушаване демократичността на изборите и повишаване участието на гражданите в изборния процес.

Мониторингът следва три отделни етапа на наблюдение: анализ на изборното законодателство, гражданско наблюдение на изборния ден и мониторинг на посланията по време на предизборната кампания.

Наблюдението на Евроизбори 2014 показва, че дори и след влизане в сила на новия изборен кодекс, се задълбочават несъвършенствата на изборния процес и предизборната кампания. Новият изборен кодекс бе приет на 5 март 2014 и за неговото прилагане имаше едва два месеца. Това наложи продължаване на наблюдението върху създаването и въвеждането на инструменти за изпълнение на нормативната уредба. Възможност за това е чрез проследяване на дейността на Централната избирателна комисия и участие в консултиращите работни органи към нея.

Нов момент в мониторинга на предизборната кампания е разработената по идея на ИСИ интерактивна интернет - платформа за анализ на предизборните послания на основни политически сили. Тя представя в графична форма основни ключови думи в изказванията на кандидатите и дава възможност, както за количествена, така и качествена съпоставка на позициите на партиите по всяка важна тема. Целта на ИСИ с това начинание е да помогне на гласоподавателя да направи избор. На следващо място тя дава възможност за сравнение и анализ между изказваните от основните политици и кандидати послания и предварително декларираните акценти в техните предизборни платформи и програми. Чрез нея е възможно сравнението на предварително заявените намерения с действията на новите управници.

В условията на крайна апатия и пасивност от страна на българския избирател, възникващи нови формации в изборния процес и в същото време – политическа нестабилни институции и публична власт, е много важно да бъдат наблюдавани и анализирани посланията, които се отправят към избирателите за спечелване на тяхното доверие. Все по-малко хора търсят съдържанието на предизборните платформи, а упражняват емоционален вот, или отказват да гласуват. Затова е важно да поставим акцент на политическите послания, и то по разбираем начин за масовия избирател.

В същото време имахме възможност да проследим и поведението на медиите в предизборния процес и тяхната посредническа роля в отвеждането на посланията към избирателите.

За да достигнем до лансираните послания от партиите и коалициите – кандидати на изборите, използвахме разработената вече методика за медиен мониторинг. И в допълнение – публикуваните политически платформи на кандидатите.

Освен това, чрез преминали обучение наблюдатели, увеличихме гражданското участие в изборния процес и заинтересоваността на избирателите към провеждането на честни, прозрачни и демократични избори. Възможните нарушения в изборния процес трябва да получат необходимата публичност и за тях да бъде сигнализирано на отговорните органи и институции. За тази цел бе използвана вече създадената мрежа от граждански наблюдатели в почти всички избирателни райони на страната.

Мониторинг и анализ на Изборния кодекс, дефекти и предложения за промени

Доклад на група юристи към Института за социална интеграция,

с ръководител Емилия Константинова

Изборите за народни представители за Народно събрание през 2014 г. се проведеха по реда на новия Изборен кодекс обнародван в Държавен вестник на 05.03.2014 г., изменен със Закона за изменение на изборния кодекс, обнародван в Държавен вестник бр.35 от 22.04.2014 г., изменен със Закона за министерството на вътрешните работи, обнародван в Държавен вестник бр.53 от 27.06.2014 г. Новите изборни разпоредби на практика не промениха съществено регламентацията на условията, организацията и реда за произвеждане на изборите в Република България; оспорването на резултатите от изборите; условията и реда за попълване на мандати.

Съгласно чл.2, т.1 от кодекса, същият се прилага при провеждане на избори за народни представители за Народно събрание.

На 05 октомври 2014 г. в Република България се проведеха избори за мандат 2014 – 2019 г.: вторите избори, проведени по новия Изборен кодекс и първите избори за народни представители по него.

I. Основни положения в нормативната уредба на изборите за народни представители за Народно събрание

Правната регламентация на изборите за народни представители за Народно събрание се съдържа в глава петнадесета на ИК – „Избори за народни представители за Народно събрание и за Велико народно събрание” - (чл.243 – чл.306 от ИК). Като цяло редът за провеждане на изборите на народни представители за Народно събрание (ИНПНС) и за народни представители за Велико народно събрание (ИНПВНС) е еднакъв. Две са разликите и те се състоят в: 1. насрочването на изборите, което за ИНПНС е от президента на републиката не по-късно от 60 дни преди изборния ден (чл.4. ал.1 ИК), а за ИНПВНС е от президента на републиката, в тримесечен срок от решението на Народното събрание да се произведат избори за Велико народно събрание, взето с мнозинство две трети от общия брой на народните представители (чл.4. ал.3 ИК във връзка с чл.160. ал.2 и чл. 160. ал.1 от Конституцията на Република България (КРБ) и 2. Общият размер на финансирането на предизборната кампания на партиите, коалициите и инициативните комитети, която за ИНПНС не може да надхвърля 3 000 000 лв. за партия и за коалиция и 200 000 лв. за инициативен комитет (чл.165. ал.1, т.1 ИК), а при ИНПВНС не може да надхвърля 4 000 000 лв. за партия и за коалиция и 200 000 лв. за инициативен комитет (чл.165. ал.1, т.2 ИК).

1. Избирателно право.

Право да избират. Съгласно разпоредбата на чл.243 от ИК, във вр. с чл. 42, ал.1 от КРБ, на тях могат да гласуват българските граждани, навършили 18 години, с изключение на поставените под запрещение и изтърпяващите наказание лишаване от свобода. За разлика от изборите за членове на Европейския парламент и изборите за общински съветници и кметове, при изборите за народни представители за Народно събрание няма изискване за уседналост на избирателите. За разлика обаче от изборите за членове на Европейския парламент гласоподавателите могат да бъдат само български граждани.

Право да бъдат избирани. Съгласно разпоредбата на чл.244 от ИК, във вр. с чл. 65, ал.1 от КРБ, за народни представители за НС могат да бъдат избирани българските граждани, които нямат друго гражданство, навършил е 21 години, не е поставен под запрещение и не изтърпява наказание лишаване от свобода. Като спецификата тук се състои отново в това, че кандидатите могат да са само български граждани и няма изискване за уседналост за разлика от изборите за членове на Европейския Парламент.

2. Изборна система. Съгласно чл.246 от ИК, изборите за народни представители се произведоха по пропорционална изборна система с регистрирани в многомандатни изборни райони кандидатски листи на партии и коалиции и инициативни комитети, подлежащи на регистрация в Районната избирателна комисия по чл.72 ал.1, т.8 от ИК във връзка с чл.253 и чл.254 от ИК.

Тук е редно да отбележим напредък в посока развитието на демокрацията, който обаче неизменно е съпътстван от сянката на съмнението в нея - мажоритарният елемент, който дава право на избирателите да отбележат едно предпочитание (преференция) за кандидат в кандидатската листа, като по този начин изразят своето предпочитание относно реда на подреждане на кандидатите от кандидатската листа, за която гласуват (чл.246, ал.2 от ИК). Съгласно чл. 298, ал.2 от ИК, преференциите за отделните кандидати се приемат за валидни, ако броят на гласовете, получени за кандидата, е не по-малък от 7 на сто от гласовете, подадени за кандидатската листа. В сравнението с изборите за членове на Европейския парламент, следва да отбележим, че прагът на зачитане на преференцията е завишен с 2 процента.

Отново в сравнението с изборите за членове на ЕП, следва да отбележим, че преференциалният избор при изборите за народни представители е въведен за първи път със

сега действащия Изборен кодекс. Докато при изборите за членове за ЕП, е налице приемственост и традиция в законодателството, независимо от много по-късната поява на *европейските избори за българина*, тъй като е въведен още през 2006 г. със Закона за избиране на членове на Европейския парламент от Република България, бе регламентиран и в Изборния кодекс от 2011 г. На практика, гласуването с преференция на *изборите за членовете на Европейския парламент може да бъде квалифицирано като училището по демокрация на българските избиратели, които с времето осъзнаха неговата сила и значение.*

Като цяло, независимо от вида избор, преференциалният вот е отчетен като неуспешен през 2009 г., поради твърде високия преференциален праг от 15 на сто и слабата заинтересованост на гражданите да гласуват преференциално. На проведените през месец май 2014 г. избори, с преференции за определен кандидат са гласували 26% от избирателите или 585 000 души; На изборите, проведени през месец октомври 2014 г., с преференции за определен кандидат са гласували 32% от избирателите, упражнили правото си на глас или 1 121 624 души. В резултат на това, от осемте партии, които влязоха в състава на 43-то Народно събрание, 20 народни представители са избрани преференциално. Това са както следва: от **ИШ ГЕРБ** (10) - Кирил Котев (Благоевград), Клавдия Григорова - Ганчева (Велико Търново), Красен Кръстев (Враца), Добромир Проданов (Габрово), Десислава Костадинова - Гушева и Димитър Гечев (Пазарджик), Катя Попова (Пловдив-област), Петър Беков (София-област), Димитър Желев (Стара Загора), Ралица Анелова (Шумен); от **КП БСП лява България** (5) - Красимир Янков (Варна), Димитър Димитров (Пазарджик), Манол Генов (Пловдив-област), Георги Кадиев (23 МИР София), Радослав Стойчев (София-област); от **РБ** (2) - Борислав Миланов (Благоевград), Мартин Димитров (24 МИР София); от **ДПС** (2) - Муса Палев (Благоевград), Гюнай Хюсмен (Разград); от **ББЦ** (1) - Ана Баракова (Пловдив-град).

Този път не бе изненада, пренареждането в резултат на недостатъчно осъзнатото използване на преференциалния вот, или така нареченият вече „феномен 15/15”, който се характеризира с отбелязване на номера на партията или коалицията и в кръгчето за предпочитание на кандидат.

Изненада обаче, бе успехът на определени кандидати, в резултат от целенасочена кампания за преференциален вот. И определено изненадата бе по-голяма за самите партии и коалиции, отколкото за избирателите, предвид на това, че повечето кампании не толерираха използването на преференция. Процентът използвана преференция от избирателите на партиите и коалициите, получили представителство в 43 НС е както следва: Реформаторски

блок - 51,69%; България без цензура - 43,6%; БСП лява България - 42,4%; ГЕРБ - 35,65%; АБВ - 34,23%; Патриотичен фронт - 27,57%; Атака - 26,22%; ДПС - 21,29%.

В резултат на това се появи нов феномен – подмяна на подменения вод - Избрани кандидати, жертви на “феномена 15/15” се отказаха от депутатски места. Това са, както следва: от **ГЕРБ** - Дочко Дочев (“9/9” в район Плевен) - заличен с Решение на ЦИК № 1284-НС/07.10.2014; Стилиян Митев (“9/9” в район Добрич), за който ЦИК с Решение № 1297-НС/08.10.2014г. не обявява за избран; Петко Ненов (“9/9” в район Сливен), за който ЦИК с Решение № 1298-НС/08.10.2014г. не обявява за избран; Таня Захариева (“9/9” от район Хасково), за която ЦИК с Решение № 1304-НС/09.10.2014г. не обявява за избрана.; от **ДПС** - Алеко Атанасов (“18/18” в район Варна), за който ЦИК с Решение № 1294-НС/08.10.2014г. не обявява за избран; от **ББЦ** - Георги Батев (“13/13” в район Благоевград), за който ЦИК с Решение № 1302-НС/09.10.2014г. не обявява за избран; от **АТАКА** - Диана Димитрова (“11/11” в район Варна), за която ЦИК с Решение № 1301-НС/09.10.2014г. не обявява за избрана.

Под въпрос остава изборът на останалите преференциално избрани народни представители, плод на спечелено доверие ли е и реално желание, именно те да представляват избирателя или е нова форма на контролиран вод, но в по-малък мащаб. На дневен ред излиза и въпросът какви именно следва да бъдат законодателните промени, които едновременно да развенчаят статуквото и да попречат подкрепата на идеите да бъде подменена с подкрепата на личности с съмнителен морал. Едно обаче е сигурно, оттук насетне съставянето на кандидатските листи ще бъде подложено на нови критерии.

3. Бюлетина за гласуване. С цел избягването на грешката при недостатъчно осъзнатото използване на преференциалния вот, бе едната от направените промени в Изборния кодекс през месец април 2014 г., като номерът на кандидатите в бюлетината бе поставен в кръгче – чл. 261, ал.1, т.4, за разлика от номера на партиите и коалициите, които са поставени в квадратче. Въпреки проведената разяснителна кампания и обстоятелството, че в изборните кабинки бе залепен списък на кандидатските листи, не бе преодоляна възможността за масови случаи на несъзнателно упражняване на преференциален вот. Видно от обявените от ЦИК резултати след изборите се наблюдава ясно изразена тенденция кандидатът, чийто номер съвпада с номера на партията или коалицията в бюлетината, да получава по-голям брой преференции от останалите кандидати.

4. Удостоверения за гласуване на друго място. При избори за народни представители, удостоверения за гласуване на друго място се издават **само** на четири категории лица: 1.

кандидатите за съответния вид избор; 2. членовете на Централната изборителна комисия; 3. членовете на районните и общинските изборителни комисии; 4. наблюдателите. (чл. 34, ал.1 ИК). Прави впечатление, че и четирите категории, са лица, които имат конкретни ангажименти, свързани с изборите и конкретно в изборния ден. Макар и да няма условие за уседналост на изборителите при този вид избори, на практика е налице ограничение за гласуване по постоянен адрес или по настоящ адрес на гласоподавателя, ако не по-късно от 14 дни преди изборния ден е заявил да бъде вписан в този изборителен списък. Няма ограничение обаче, къде извън страната, гласоподавателите да упражнят правото си на вот.

5. Изборителни секции извън страната. Сериозна бе дискусиата по проблемите, свързани именно с прилагането на кодекса в частта за изборителните секции, списъците и бюлетините, за секциите в чужбина и по-конкретно, свързаните с тях - решения на ЦИК № 656-НС и № 657-НС от 07.08.2014 г. Съгласно решение № 656-НС/ 07.08.2014 г. на ЦИК, в т.17, е посочено, че списъците по чл. 31, ал.1 ИК служат за образуване на изборителни секции за гласуване извън страната. Съгласно решение № 657-НС/ 07.08.2014 г. на ЦИК, т.8 пък „Български граждани с изборителни права, явили се да гласуват в изборния ден, се вписват от секционната изборителна комисия във **формуляра** на списъка за гласуване и се допускат до гласуване след представяне на документ за самоличност или удостоверение в случаите на т. 6.1 и декларация, Приложение № 23-НС от изборните книжа.” Становището на координаторите на Временните обществени съвети на българите в чужбина, за Швейцария – Димитър Иванов, за Франция – Стефан Манов и Любомир Гаврилов, което бе подкрепено и с решение на Обществения съвет към ЦИК, бе че тези решения влизат в противоречие с чл. 31, ал.1 от ИК, тъй като на практика не се прилага кодекса (чл.16, чл.17, чл.31, чл.32, чл.33 ИК), в частта относно реда, сроковете и компетентностите на длъжностните лица досежно съставянето на тези списъци. Действително, въведеният от ЦИК регламент за съставяне на „формуляр” на списък, представляващ празна таблица, в която да се попълват всички данни от списъка за конкретния гласоподавател, гарантира в по-голяма степен упражняването на правото на глас на българските граждани в чужбина, тъй като не ги ограничава с предварително заявяване на вписването им в списъка, което може да е препятствано от редица обективни причини, но не може да бъде споделено като законосъобразно, доколкото волята на законодателя е различна и съвсем ясно разписана в ИК. По този начин се препятства проверката дали лицата имат право да гласуват и заличаването им от списъка по постоянен адрес в България. В допълнение, спазването на реда за образуване на секции извън страната, дава яснота на ЦИК не по-късно от 22 дни преди изборния ден, за минималния брой необходими бюлетини за съответната секция.

Не така стоят нещата, когато избирателният списък се съставя в деня на избора, чрез вписването на данните на избирателите във формуляра.

II. Проблеми, казуси и препоръки:

1. Наблюдатели. Допускането на представители на неправителствени организации – наблюдатели, в избирателните комисии е част от осигуряването на публичност и прозрачност на изборния процес. ЦИК регистрира наблюдатели до изборния ден (чл.112 ИК). Сериозен проблем, при провеждането на изборите за народни представители през 2014 г. е липсата на законово регламентирани критерии по отношение на неправителствените организации, които заявяват регистрирането на наблюдатели. В резултат на този свободен режим на регистрация:

1. бяха регистрирани десетки хиляди наблюдатели;
2. в процеса на регистрация в ЦИК бяха получени сигнали за злоупотреби с лични данни;
3. съмнения от страна, както на изборната администрация, така и сред обществото за „нова форма на търговия с гласове и контролиран вот“;
4. използване на НПО от страна на политически партии, за да си осигурят още едно лице, освен представителя на партия и застъпника на листа - в изборното помещение.

Емблематични за парламентарните избори през 2014 г. ще останат опитите за регистрация на наблюдатели на неправителствени организации, които имат обвързаност с конкретен кандидат за народен представител или партия/коалиция. Такъв е казусът с фондация „Младежка толерантност“, която е регистрирана за участие с наблюдатели в изборите за народни представители на 5 октомври 2014 г. с Решение на ЦИК № 791-НС/26.08.2014 г. Случаят предизвиква редица от мини скандали на заседанията на ЦИК, заради практиката партиите да регистрират като уж независими наблюдатели свои дъщерни неправителствени организации Движението за права и свободи обаче, очевидно е открило вратичка в закона и под благовидния формат на независими наблюдатели, успя, спазвайки нормативната база, да даде възможност на над 1700 свои привърженици да имат достъп до всички фази на изборния процес – от началото на дена на вота, до преброяването на резултата.

В тази връзка, уместна би била промяна в чл. 112 от Изборния кодекс, където изрично да бъде упоменато ограничение за наблюдателите - Неправителствените организации, както и техните изрично упълномощени представители да са в зависимост или каквато и да била обвързаност с партии, коалиции, инициативни комитети и техните кандидати в произвежданите избори. Алтернативно, това ограничение може да се въведе и със специална норма - несъвместимост, аналогична на чл. 66 ИК, вместо същата да бъде извлечана чрез тълкуване на правните норми от ЦИК. По отношение на упълномощените представители е

препоръчително въвеждането на механизъм, който да прегражда злоупотребата с лични данни. В тази връзка към заявлението по чл. 112, ал.3 от ИК може да се предвиди прилагането на декларация-съгласие от тях, която да е с нотариална заверка на подписа, както и декларация от представляващия организацията, че лицата посочени в списъка по чл.112, ал.4, т.2 от ИК са дали съгласието си да бъдат регистрирани като наблюдатели и сами са предоставили личните си данни.

2. Несъвместимост на застъпниците. Съгласно чл. 117 от ИК застъпниците подпомагат и представляват интересите на кандидатите в кандидатските листи на партиите, коалициите и инициативните комитети пред държавните и местни органи, обществени организации и изборителни комисии. Анализът на цитираната по-горе разпоредба и всички останали разпоредби от Глава седма „Застъпници“ от ИК (в т.ч. тези, визиращи правата и задълженията на застъпниците) сочи, че качеството на застъпник е несъвместимо с качеството на кандидат за народен представител. В тази връзка, уместна би била промяна в чл. 117, ал.3 от Изборния кодекс, където изрично да бъде упоменато това ограничение или чрез въвеждането на специална норма - несъвместимост, аналогична на чл. 66 ИК, вместо същата да бъде извлечана чрез тълкуване на правните норми от ЦИК.

3. Несъвместимост на членовете на СИК. Все още, на дневен ред стои и проблемът с несъвместимостта на членовете на СИК, който е предмет на доклада за проведените през месец май 2014 г. избори за членове на ЕП, досежно липсата на механизъм да се следи за несъвместимост при назначаването на СИК, както и изключително трудното намирането на членове на СИК и ОИК, които да отговарят на ограничителните условия по чл. 66 от ИК.

4. Ефективно обучение на членовете на изборната администрация. С решение на ЦИК № 31/30.03.2014г. е „създадено” обучително звено, което организира и провежда обучението на изборителните комисии в страната и извън страната. „Създадено”, защото съгласно т.2 от решението е предвидено, че в състава му се включват всички членове на ЦИК, които се разпределят по райони. На практика се обезмисля създаването на нова структура, която обхваща цялата структура, от която следва да се обособи. С решение на ЦИК № 926-НС/13.09.2014 г. са приети Методически правила за дейността на Обучителното звено към ЦИК при произвеждане на изборите за народни представители на 5 октомври 2014 г. И този път, както и при произвеждането на изборите за членове на ЕП, дейността на звеното не излезе от рамките на еднократните обучения, провеждани от членове на ЦИК на членове на РИК три седмици преди изборния ден.

5. Методиката Хеър-Ниймайер. Съгласно чл.297, ал.1 от ИК, общият брой мандати за всяка партия и коалиция се определя от ЦИК въз основа на подадените за партията или коалицията действителни гласове в страната и извън страната по метода на Хеър-Ниймайер. Методът Хеър-Ниймайер се прилага от 2009 г. при избори, при които е необходимо изравняване на разпределението на мандатите на регионално и национално ниво. В единия случай резултатът включва гласовете у нас и в чужбина, а другия преразпределението е на регионално ниво и отразява вота по места. Изважда се мандат на партия с малък остатък, като се преразпредели към нуждаеща се от допълнителни мандати. На изборите за НПНС 2014 г. това преразпределение доведе до напрежение и протести в Кюстендилския изборителен район, където преразпределението е от АБВ към ДПС. Една от причините за недоволството на хората срещу несправедливото преразпределение на мандатите е липсата на изборителен район "Чужбина". Тази аномалия е възникнала при ДПС, тъй като те имат широка подкрепа от чужбина. Затова често при тях се случват подобни разпределения.

Резултатите от гласуването извън страната (близо 145 000 гласа) показват, че ако на тези избори имаше отделен изборителен район "Чужбина", той щеше да излъчи 10 народни представители - петима за ГЕРБ, трима за ДПС, един за Реформаторския блок и един за АБВ. Това обаче е проблем на методиката, а не на Изборния кодекс. Действително, при този метод, за гласоподавателя е лесно да разбере как се разпределят мандатите между партиите. Използването на квотата позволява резултатите да не се влияят от това, дали партията има голям или малък дял от общите гласове. Дали дадена партия ще получи допълнителен мандат, или не - зависи от разпределението само на остатъците, т.е. разпределението на гласовете за неразпределените мандати. Силно е вероятно партия с много малък остатък да загуби дори и предварителен мандат при промяна в параметрите на базовите резултати, което се нарича парадокс. Например при увеличаване на общия брой на мандатите, може дадена партия да загуби мандат. Не бива да се забравя, че Методът Хеър-Ниймаер бе въведен, след като през 2005г. системата Д'Ондт, действаща до този момент, даде изключително големи разминавания при определянето коя партия колко мандата получава от всеки район. Системата се прилагаше от 1990г. насам, но през 2005г. дефектите ѝ доведоха до абсурдни резултати. И предвид на това, че няма идеална методика за разпределяне на мандатите, не бива да се правят резки и дръстични промени и да се взимат недългоперспективни решения.

6. Обществен съвет и Граждански борд - подмяна на легитимни органи в изборния процес. Съгласно чл.55, ал.1 от ИК, към ЦИК се създава Обществен съвет от представители на българските неправителствени организации, които са участвали като наблюдатели в избори, за

осигуряване на прозрачност, демократичност и честност в изборите. Общественият съвет подпомага дейността на ЦИК. При произвеждането на изборите за НПНС 2014 г. бе създаден и Гражданският борд за свободни и прозрачни избори, което не се базира на законово основание. Гражданският борд бе формиран като независим експертно-консултативен орган, който подпомага и взаимодейства със служебното правителство при подготовката и организацията на изборите. Той също като Обществения съвет бе съставен от организации, регистрирани от ЦИК като наблюдатели в европейските избори на 25 май 2014 г. или в изборите за народни представители на 5 октомври 2014 г., в допълнение и от експерти, научни сътрудници и студенти, разработващи въпроси по изборно право. На практика едни и същи лица, участваха в тези две формации. Лишено от логика и правна регламентация е развиването на такава паралелна дейност. Това фрагментиране на бордове по отношение на изборния процес дори не е продуктивно. По-скоро трябва да се помисли за формати, в които всички институции (изборни администрации) да провеждат диалог.

7. Преференциално гласуване. Както бе споменато по-горе, феномен на изборите за народни представители, проведени на 5 октомври 2014 г. бе преференцията. От приложението към Решение на ЦИК № 1316-НС/10.10.2014г., с което са обявени списък А (кандидатите с преференции) и списък Б (останалите кандидати в листата съобразно първоначалната подредба) е видно, че във всеки избирателен район има преференциално избрани кандидати от всички партии и коалиции. Само Атака и Патриотичен фронт – НФСБ и ВМРО, правят изключение, като същите нямат преференциално избран кандидат съответно в 23-ти и 24-ти избирателен район. Прегледът обаче на резултатите на кандидатите от Списък А по секции, сочи на това, че същите не са „всенародни любимци”. Преференциите на някои от тях са съсредоточени в една част от избирателния район, докато в останалите – нямат и глас, което поражда съмнение за контролиран вот или провеждането на персонална, а не идейна политика. Препоръчваме да се помисли върху допълнително условие по отношение на 7-те процента гласове, които да са получени от повече от 50% от избирателните секции от избирателния район.

8. Предизборна агитация на чужд език. Съгласно чл. 181, ал.2 от ИК, предизборната кампания се води на български език. Видно от решение на ЦИК 1336-НС, 1332-НС, 1258-НС, 1158-НС, това изискване е нарушавано основно от кандидати на ДПС, които са провеждали агитация на турски език.

Санкцията за това нарушение е глоба, съответно имуществена санкция, от 200 лв. до 2000 лв. Предварително е ясно, че тази санкция няма да респектира и да доведе до въздържане от

извършването на нарушението. Не така биха стояли нещата, ако за това нарушение бъде предвидена санкция – дерегистрация на партия, коалиция или кандидат.

В заключение. Изборите за народни представители 2014 г. показаха отново, че изборният кодекс се нуждае от изменения, тъй като освен старите и добре познати проблеми, които останаха без разрешение и при настоящата уредба, се появиха нови и непредвидени, със значителен негативен ефект върху политическия и обществен живот.

Интернет платформата „Изборни послания“

Доклад на група експерти от екипа за медиен мониторинг

с ръководител Чавдар Найденов

I. Замисъл, предназначение, дизайн и перспективи на платформата

Платформата представя в графична форма основни ключови думи в изказванията на кандидатите и дава възможност, както за количествена, така и качествена съпоставка на позициите на партиите по всяка важна тема. Платформата е интерактивна и провокира гласоподавателите към изучаване на предизборните послания на основни политически сили и оформяне на самостоятелна представа за основните залози на Парламентарни избори'2014.

На следващо място тя дава възможност за сравнение и анализ между изказваните от основните политици и кандидати послания и предварително декларираните акценти в техните предизборни платформи и програми.

Предоставя възможност и след изборите да бъдат сравнявани предварително заявените намерения с реалните позиции и действия на новите управници след изборите.

Платформата беше приложена като нова дейност по редовния Мониторинг на предизборните кампании, провеждан от ИСИ, с цел подпомагане на гласоподавателя да направи своя избор.

Платформата е активна от 23 септември 2014 г. С цел промотиране на платформата, на пресконференция бяха представени същността ѝ, начините на употреба и нейните основни функционалности. Този доклад излага замисълът, предназначението, дизайна, поддържането и перспективите на платформата, както и примери за някои наблюдения, които могат да бъдат направени на базата на нейните функционалности.

Автор Година Филтрирай

Ключовите думи в дебата

Сравнение, колко често представителите на двете основни групи партии са употребявали основни думи или словосъчетания в хода на кампанията за парламентарните избори през 2014г.

Добавете дума или израз +

Дизайн на платформата

Основата **информационна единица** е цитатът – изказване на политик, публикуван в онлайн медия. За всеки цитат е дефиниран текстът, авторът, партията, датата и източника.

Поръчителят подготвя масив от такива записи и го подава на специалист, който поддържа платформата. Поддържащият периодично го обновява, допълва, изчиства повторения и грешки, унифицира данните.

Поръчителят определя 40-50 „думи“ (ключови думи, фрази). Програмата автоматично преброява, колко пъти те са се появили в текстовете на съответната партия.

Програмата извлича от така конструираната база данни честоти на появи на зададени думи и генерира графика с кръгове. Всяка „дума“ е представена като „балонче“ с големина, пропорционална на честотата на думата в текстовете. Балончето е разделено на два сектора с два цвята, като големината на сектора съответства на съотношението между числото за група партии А и група партии Б („леви“ и „десни“). Към „балончето“ има етикет с ключовата дума, и два етикета с числа – брой на появата ѝ в цитатите на левите, респективно десните партии.

Програмата подрежда кръговете по определен алгоритъм така, че поставя най-големите най-близо до центъра. Те сами се наместват, търсейки оптимално място по оста „ляво-дясно“. Могат да бъдат премествани и с влачене, след което отново гравитират към подходящо място, размествайки останалите.

Ако потребителят натисне с мишката върху „балонче“, под графиката се появява **два списъка** в лява и дясна колонка – точните контексти, в които се е появила съответната дума.

-ЛЕВИ -ДЕСНИ

Източници: Информационни съобщения,
публикувани в Австрия Фокус и други онлайн
достъпни текстови медии.

ЛЕВИТЕ са споменали "Работни места" 23 ПЪТИ

АБВ

Николай Илчев

Посланията ни са видни от нашата програма и предизборна платформа. Те са насочени изключително социално към младите хора, майките, възрастните хора, възстановяването на икономиката, създаването на **работни места**, увеличаването на работната заплата, пенсионната реформа.

цялата статия: [тук](#)

ТОВА

БСП – лява България

Георги Търноволийски

Преди една година и пет месеца застанахме на пътя на мизерията, на пътя на противопоставянето и омразата и въпреки смяращата политическа обстановка повишихме минималната работна заплата, увеличихме всички социални плащания, разплатихме се с бизнеса, а той се отблагодари с внесени данъци и нови **работни места** – това доказва, че програмата ни не е празно обещание.

цялата статия: [тук](#)

ДЕСНИТЕ са споменали "Работни места" 33 ПЪТИ

ГЕРБ

Цветан Цветанов

Нужен е диалог между преподавателите, директорите на училища и бизнеса. Това е подходът за въвеждане на тенденции за създаване на повече **работни места**

цялата статия: [тук](#)

ГЕРБ

Лилияна Павлова

Програмата на ГЕРБ ще подкрепи и стимулира малките и средни предприятия в сектора на строителството, защото при изпълнението ѝ ще се разкрият десетки хиляди **работни места**.

цялата статия: [тук](#)

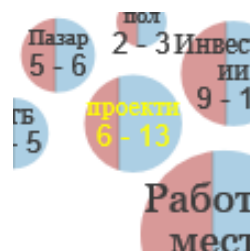
ГЕРБ

Лилияна Павлова

Ще стимулираме инвеститорите чрез данъчни преференции, ще ги подкрепим с европейски фондове за разкриване на **работни места**, по-бързо възстановяване на

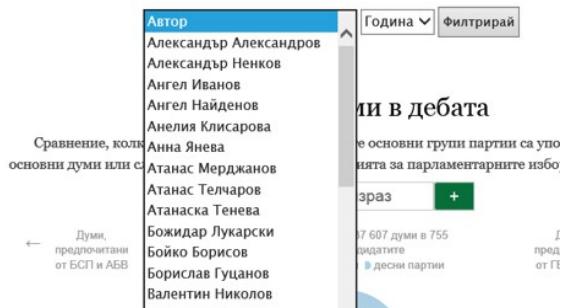
Освен

потребителят има опция да зададе собствени думи. Например, ако впише в прозорче за търсене „съгласие“, появява се ново „балонче“ с два сектора, с числата 6 и 3 и заема подходящо място съобразно критериите на алгоритъма за позициониране.

 × +

Ако потребителят се интересува от изказванията само на определен политик, той може да избере името му от друп-даун списък.

Пример: Най-често употребяваната ключова дума в кампанията е „Държава“. Тя е спомената 87 пъти в обхванатите изказвания на леви политици и 99 пъти в тези на десни политици. Тя е наместена близо до централната ос. При кликуване върху нея, се появяват два списъка от цитати на политици, отляво, на БСП (Ангел Найденов, ген. Михо Михов, Страхил Ангелов, Янаки Стоилов и т.н.), заедно с интернет отправка към цялата статия в оригиналния източник. Отдясно виждаме изказвания на десни политици: Цветан Цветанов, Мартин Митев, Меглена Кунева, Цецка Цачева, Бойко Борисов и т.н., също с линкове.

Подбор на текстове

По време на кампанията основният метод на подбор беше следният:

Използваше се търсене чрез търсачката Гугъл с насочване към определена информационна агенция, чиито данни са достъпни. Целта беше да получим и известна количествена и качествена представителност, доколкото информационните агенции са многоспектърни като тематика и с единни неутрални критерии за публикация. Търсеше се по ключови думи. По ред съображения основен източник на цитати беше Агенция Фокус. Текстовете бяха проверявани от експерт, който следеше за наличност на автор и принадлежат ли е той към обхванатите политически партии, участващи в изборите. Второ, дали се отнасят до обещанията и намеренията на съответната партия. Подбираше се цитат, който по преценка на изследователя, възможно по-кратко и синтезирано представя „оферта“ към избирателите. (Въпреки този стремеж, емпиричният материал, трябва да отбележим, често предлага само изказвания с неконкретен, многословен стил, построени като изброяване на проблеми, които партията възнамерява да реши).

Избор на ключови думи и изрази

Подбрани бяха думи и словосъчетания, които по преценка на изследователите, съответстват на основни теми и послания в програмите на обхванатите партии (напр. „образование“). Освен екранен етикет, уточняват се синоними, алтернативни форми, словообразователни форми с различни суфикси). Например, „работни места“ има подварианти „заетост“, „безработица“ и др., „данък“ има подварианти „данъци“, „такси“, „облагане“ и др. Намерение на изследователите е, след изборите, редките думи да отпаднат, за да бъдат добавени нови теми на основата на честотен анализ на изказвания, отнасяща се до позициите на партиите по повод на управлението и процесите в държавата.

Подбор на партии

Подбрани бяха партии, които очертават основната ос в дебатите за различни възможни алтернативи в политиката. От една страна са левите БСП и АБВ, които поддържат най-интегрираната лява гледна точка между значимите партии, а от друга ГЕРБ и Реформаторският блок, които развиват аргументацията на дясната позиция. Мотивът за това стесняване на обхвата е, да се помогне на потребителя да си изгради в съзнанието поле от становища, в което добре се ориентира сам. Тогава ще му бъде по-лесно да пристъпи към по-сложните за разбиране „хибридни“ платформи на други политически сили и коалиции. Например, в позициите на Патриотичния фронт откриваме както позиции, които стоят наляво от БСП и АБВ (безплатно лечение на деца и възрастни, ниско ДДС за учебници и лекарства), така и данъчни облекчения за бизнеса - типично дясна рецепта в днешни условия.

Засега ИСИ обхваща основните леви и основните десни партии: БСП и АБВ от една страна и ГЕРБ и Реформаторския блок, от друга.

Софтуерно осигуряване

Сайтът е създаден с помощта на платформата за веб-приложения Drupal като [back-end](#) рамка. Drupal е с открит код и се поддържа и развива от голяма общност от разработчици. Нейното ядро съдържа основни черти, присъщи на системите за управление на съдържание. Това включва регистрация и поддържане на акаунти, поддържане на менюта, дизайн на страници, таксономия, системна администрация. Това я прави много гъвкава, съчетаема с външни библиотеки, бази данни, и облекчава мащабирането и обогатяването на страниците с нови

модалности.

Интересно е, че популярността на Drupal възниква най-напред във връзка със създаването на свободни хоризонтални мрежи за доброволческа гражданска активност в САЩ. През 2004 г.

поддръжници на кандидата за номинацията от Демократическата партия на Хауърд Дийн за президент изграждат децентрализирана структура от около 50 самостоятелни уеб-сайтове с форуми и блогове, с чиято помощ успяват да наберат значимо количество гласове и волни пожертвувания, без да прибегват до корпоративно финансиране. Днес платформата се използва от стотици известни в мрежата имена, като сайта на Белия дом, на сп. Economist, на корпорации, на Greenpeace Greenwire и др.

Описаните свойства на Drupal са база за основните качества на създадения сайт:

- Удобство при създаване и попълване на база данни от цитати и източници
- Възможност за добавяне на много различни видове представяния на данните
- Поемане на текущата поддръжка от лица, които нямат специални умения да програмират
- Лесно осигуряване на интерактивност с потребителите и перспективи за привличане на съдържание, създавано от тях самите и задоволяващо техните интереси.

Основни функции за поддръжане на платформата

- Подбират се най-характерни за позицията на съответната партия цитати от предварително определени по зададена методика издания и материали, достъпни онлайн. Запазват текста, автора, партийната му принадлежност, датата и източника.
- Качва се всяка информационна единица в базата данни на платформата
- Редактират се при нужда, при неточности, могат да се изтриват излишни записи
- Поддържат се списъци на ключовите думи и изрази, които излизат на основния екран: записва основния етикет на всяка ключова дума плюс кратък списък от равнозначни думи и изрази, които най-често се срещат (напр. „здравеопазване“ = медицина), трие излишни и станали анахронични думи и следи общият им брой да не надхвърли границата от 40-50. Последното се прави интерес на скоростта на страницата.

Основната структура на базите данни е зададена чрез Таксономия. В нея изчерпателно са изброени позволените термини и са зададени връзки между таксони. Например, таксонът „Леви“ е свързан в момента с таксоните БСП и АБВ.

Dashboard Content **Structure** Appearance People Modules Configuration Reports Help

Add content Find content Обнови индекса Статус на индекса Статия Фраза

Home » Administration » Structure

Тахоному o

Taxonomy is for categorizing content. Terms are grouped into vocabularies. For example, a vocabulary called "Fruit" would contain the terms "Apple" and "B

[+ Add vocabulary](#)

VOCABULARY NAME	OPERATIONS		
+ Tags	edit vocabulary	list terms	add terms
+ Автори	edit vocabulary	list terms	add terms
+ Година	edit vocabulary	list terms	add terms
+ Медии	edit vocabulary	list terms	add terms
+ Партии	edit vocabulary	list terms	add terms

[Save](#)

NAME

- + "Движение 21"
- + "Патриотичен фронт – ВМРО и НФСБ"
- + ДПС
- + ЛЕВИ
 - + БСП – лява България
 - + АБВ
- + ДЕСНИ
 - + НДСВ
 - + СДС
 - + РБ
 - + ГЕРБ

Нов цитат се въвежда като „Статия“:

ome » 2014-11-03 00:00:00 / РБ / Меглена Кунева / dariknews.bg

[Edit Статия 2014-11-03 00:00:00 / РБ / Меглена Кунева / dariknews.bg](#) o

Автор *
Меглена Кунева

Партия *
-РБ

Година *
2014

Медия
dariknews.bg

ДАТА

Date

E.g., 11/18/2014

Цял текст *

*С програмната декларация за приоритетите сме приключили. Остават само редакционни корекции, които

Аналогично са дефинирани речници за автори, години, медийни източници.

Нова ключова дума се задава чрез въвеждането ѝ като „Фраза“

The screenshot shows the Drupal administration interface for editing a phrase. The breadcrumb trail is 'Home » Коалиция'. The page title is 'Edit Фраза Коалиция'. The main form has a label 'Фраза *' and a text input field containing 'Коалиция'. Below this is a section titled 'АЛТЕРНАТИВИ' (Alternatives) with four input fields containing 'Коалиционно', 'Коалицията', 'Коалиционното', and an empty field. There is an 'Add another item' button below the alternatives. At the bottom, there is a 'Ред' (Order) field.

Има възможност и за бърз импорт на списък от информационни единици (цитати със съответните им атрибути като дата, автор, линк и т.н.) от csv файл.

II. Наблюдения върху предизборната кампания на база възможностите, които предоставя платформата за медиен мониторинг на ИСИ

Предназначението на платформата е, да стимулира всеки граждански активен потребител да проучи самостоятелно интересувания го въпрос и да си състави самостоятелно мнение, да съпостави фактите със собствените пристрастия и да обогати собствената политическа култура. Тук даваме пример за някои емпирични наблюдения, които могат да се направят.

Съпоставката между предизборните документи на трите най-големи партии - ГЕРБ, БСП, ДПС - показва, че на тези избори обичайните роли са обърнати. Между тях партия ГЕРБ винаги е писала най-кратки и неструктурирани платформи. На изборите за Европейски парламент през м. май т.г. тя дори не публикува такъв текст. Докато БСП обратно - имаше програма от над 20 страници. За първи път ГЕРБ е произвела не просто списък от „опорни точки“, а 63-страничен документ, озаглавен „Програма за реформи“. За сметка на което

посланието на БСП към избирателите е с дължина само 6 страници. Това показва разлики в изходните нагласи на партиите.

Като цяло, основният мотив на ГЕРБ беше „стабилност“, на БСП – „справедливост“, на РБ – „реформа“, на АБВ – „държавност“.

Преди всичко, наблюдавахме преобладаване на теми и символи, които традиционно попадат в полето на левицата: държава(87-99), стабилност(19-70), образование(31-61), здравеопазване(13-12) (отделно – „спешна помощ“- 4-6), социални услуги(26-13), достъпност (на обществените услуги: 12-1), бедност(17-6), субсидии(5-1), проекти (6-13), справедливост(6-2), монополи(2-3), цена на тока(13-8), бедствията, свързани с неподдържаната инфраструктура и актуалната тема за регулацията на банките (общо 9-3).

Същевременно активността на десните партии допринася силно за доминирането на „левите“ теми. Иначе казано, техните представители решително навлизат в това поле със свои версии за решение на задачите пред страната.

В тази връзка правят впечатление и големите отсъствия. Почти или изцяло липсват традиционни за десницата идеологически знаци като „семеен бизнес“, „приватизацията“, „концесионирането“, „изграждане на пазарна икономика“, „публично-частното партньорство“, оттеглянето на държавата от икономиката, намаляването на данъците, хармонизацията на законодателството с европейското.

На фона на енергичните граждански протести на десните срещу предишното редовно правителство, прави впечатление пълното изчезване на темите на този протест: олигархия и олигарси се явява само 2 пъти, „Пеевски“ 4 пъти (2-2), ДАНС 1 път. Необичайно скромно е и присъствието на темата за банките и КТБ.

Докато левите акцентират върху цената на тока, то десните – върху програма за енергийно саниране на сградния фонд. Разликата е, че второто не засяга пряко интересите на частния енергиен сектор.

Между леви и десни партии има споделено виждане за ролята на държавата, като основен проблем. Тя присъства в 87 изказвания на леви представители и в 99 – на десни. Като дълговременна тенденция това е симптоматично – намалява отрицателното отношение към държавата по принцип. Но ако погледнем изказванията, виждаме разликата между леви и десни. Десните най-често я разглеждат като административно териториално цялост, чиято главна задача е да облекчава бизнеса и образованието. Докато левите наблягат върху връщане

нейната роля като гарант за обществените интереси, включително и спрямо едрия бизнес и частните монополи, както и на нейната отговорност за осигуряване на основни обществени услуги. Много по-категорично отколкото в предишни периоди, левите възлагат на държавата да бъде субект на промяната в икономиката, преди всичко като стимулира определени отрасли и заетостта въобще.

Същата разлика ще видим и при темата за работните места. Тук десните виждат ролята на държавата в това, да свърже образованието с нуждите на бизнеса. Десните са склонни да разглеждат проблема като недостиг на подходящо квалифицирани работници, а левите – като общ количествен недостиг на работни места за всички степени на квалификация и специалности

Десните участници настойчиво налагат своите лайтмотиви, докато останалите сякаш negliжират собствените. Това проличава от прости количествени съотношения. Например централната тема на ГЕРБ е „Стабилност“ и тя се явява 89 пъти, като десните решително доминират в употребата ѝ (19-70). Основният мотив на БСП е „Справедливост“, но тя е спомената само 8 пъти - 6 пъти от левите и 2 пъти от десните. РБ наблягат на „Реформа“, като отново десните до голяма степен я монополизират (18-44). Левите също говорят за реформи – за пропорционално подоходно облагане, за пенсионна и здравна реформа, но очевидно не са също така настойчиви в налагането на собствените аргументи.

ГЕРБ успява много повече да налага своите политически символи. Например, самата дума ГЕРБ (46-188) и името на своя лидер (Бойко Борисов – 7-17). За сравнение, „БСП“ се явява двойно по-рядко (73-51), а името на лидера само 4 пъти. Представителите на АБВ проявяват по-голяма настойчивост – 41-0, далеч повече от РБ (0-8). При това се наблюдава асиметрия – ГЕРБ много повече атакува БСП, отколкото БСП – ГЕРБ. А АБВ и РБ изобщо не са подложени на атаки. Това означава, че опонентите на БСП оказват голямо влияние върху дефинирането на нейния образ, а опонентите на ГЕРБ – далеч по-малко.

Друга важен повод за разграничение между партиите са геополитическите теми. Това е обяснимо с кризата в международните отношения, свързана със събитията в Украйна.

В левия сектор на графиката виждаме, че БСП и АБВ много по-активно споменаваха по време на кампанията проекта Южен поток (13-3) с аргументи за икономическото оживление и достъпа до суровини; те изрично подчертават, че са против по-нататъшни санкции (7-1) срещу Русия (14-3). Десните и най-вече ГЕРБ, избягват темите, свързани с Русия, но по няколко начина представят себе си като носители на „европейския избор“. Първо, като сили, които се

ползват с преференциално доверие и благосклонност на институциите, които взимат решенията в ЕС („нашите приятели в Брюксел“), за да осигурят европейски финанси (1-21) за страната („Бойко Борисов: Когато БСП, ДПС и някой друг са на власт, спират еврофондове. Когато дойдем ние с тези хора – пускат еврофондовете. Пак дойдат БСП и ДПС - пак ги спират.“). Второ, като гарант за спазване на „европейските правила“, което трябва да бъде от полза за България. Трето, като адепти и радатели на набор от морално - политически приоритети, наречени „европейски ценности“. Приглушаването на „антируските“ позиции, при цялата условност на този термин, на десните и особено на РБ не съответства на техния дискурс извън предизборен контекст.

Картината радикално се променя почти веднага след изборите. Проблемите на страната за близо месец изчезват от изказванията на политиците и фокусът се пренасочва към отношенията между партиите и водените преговори за съставяне на работещо парламентарно мнозинство и правителство. Съответно централни стават темите за „коалиция“ и „съгласие“, имената на основни партии, като не изчезва обаче идеята за „стабилност“.

В обобщение може да се отбележи, че цялостната картина води към хипотезата, че десните изземват идеен терен от левите, а левите не успяват да защитят своята идентичност.

Намерения за бъдещо разширение на обхвата и функциите:

- ❖ На отделна страница да бъдат представени и центристски и нестандартни политически формации като ББЦ, Патриотичен фронт, ДПС, Движение 21, Глас народен и др.
- ❖ Да се добавят модули за автоматичен статистически анализ на ред белези:
 - ❖ Динамика на честотата на определени ключови думи
 - ❖ Маркиране на определени ключови думи, които са индикативни за емоционалната наситеност на изказванията. Това дава възможност за измерване на „напрежението“ в хода на една предизборна кампания или политически кризи/кампании. Съответно чрез меню система потребителят ще има възможност да генерира различни разрези на данните по честота, време и др. категории в графичен вид.
 - ❖ Съвместна поява и семантична свързаност на ключови думи в риториката на определени партии.
 - ❖ Графически анализ на риториката на партии, политици спрямо медийни източници и във времето.
 - ❖ Модериран форум, на който да се обменят мисли за реалните позиции на партиите и за тълкуването на техните тези и заявления.

Наблюдение на изборния ден

Доклад на регионалните координатори в изборното наблюдение и националния координатор Стоянка Балова

1. *Граждански наблюдатели: регистрация, функции, права, видове сигнали и жалби.*

Съгласно изборния кодекс, неправителствените организации, регистрирани като наблюдатели имат право на упълномощени представители. Те се регистрират от Централната изборителна комисия до изборния ден. Общият брой на наблюдателите, регистрирани от една неправителствена организация не може да надвишава броя на изборителните секции в страната.

Списъкът с имената на представителите, съответно упълномощените членове или изрично упълномощените представители, регистрирани като наблюдатели, се публикува на интернет страницата на комисията при спазване изискванията на Закона за защита на личните данни. Наблюдателят се легитимира с издаденото му удостоверение - представя го на секционната изборителна комисия, която проверява данните в него и ги вписва в списъка за вписване на наблюдателите. Наблюдателите са длъжни да носят в изборния ден отличителни знаци по образец, утвърден от Централната изборителна комисия.

На тези избори Института за социална интеграция регистрира 308 наблюдатели от 25 избирателни райони в страната - Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Габрово, Добрич, Кюстендил, Кърджали, Ловеч, Пазарджик, Перник, Плевен, Пловдив област, Русе, Силистра, Сливен, Смолян, София град, София област, Стара Загора, Хасково, Шумен. За първи път освен традиционното национално гражданско наблюдение, ИСИ проведе такова и в чужбина – в избрани секции, ситуирани в градовете Лондон и Истанбул.

Наблюдението бе проведено чрез регионални координатори в 25 области в страната и по един координатор в секциите в чужбина. Координаторите преминаха обучение и имаха ангажимент да обучат и информират своите малки екипи от наблюдатели. **Програмата на обучителния семинар се намира в Приложение 1** на настоящия доклад.

В деня преди изборите, в изборния ден и този след него, координаторите изпращаха информация и консултираха с централата на ИСИ своята работа. На тази основа екипът подготви обобщен доклад с анализ и препоръки, както и функционален анализ на изборните правила, въведени с Изборния кодекс от 05 март 2014 г.

1. Права на наблюдателите:

- Присъстват на заседанията на избирателните комисии;
- Присъстват при отпечатването и доставката на хартиените бюлетини;
- Присъстват при получаването на изборните книжа и материали и подготовката на помещенията за гласуване;
- Присъстват в изборното помещение при откриването и закриването на изборния ден;
- Присъстват в изборното помещение по време на гласуването;
- Присъстват в изборното помещение при отварянето на избирателните кутии и при установяване на резултатите от гласуването, за което им се осигурява пряка видимост;
- Присъстват при предаване на бюлетините, останалите книжа и материали на комисиите по чл. 287, ал. 7 от ИК;
- Присъстват при въвеждането и повторното въвеждане в избирателните комисии и изчислителните пунктове на данните от протоколите с резултатите от гласуването на секционните избирателни комисии; при въвеждането на данните може да присъства само един наблюдател от една и съща организация;

- Получат срещу подпис копие от протокола за съответния вид избор с резултатите от гласуването в избирателната секция, както и с резултатите от гласуването в района;
- Подават жалби и сигнали за нарушения на изборния процес;
- Извършват одит и проверка на системата за машинно гласуване;
- Присъстват на всички останали етапи от изборния процес.
- В една избирателна секция може да присъстват най-много двама наблюдатели от една и съща организация, като в изборното помещение може да присъства само един от тях. Наблюдателите не са обвързани с конкретна избирателна секция.
- Наблюдателите имат право да гласуват с удостоверение за гласуване на друго място, издадено по реда на чл. 34 от ИК (Приложение № 22 от изборните книжа).
- Държавните и местните органи и техните администрации и избирателните комисии са длъжни да оказват съдействие на наблюдателите и да им предоставят при поискване сведения и документи във връзка с изпълнение на правомощията им.
- През всички етапи от изборния процес наблюдателят се легитимира с издаденото му удостоверение. Удостоверението се издава в един екземпляр.
- В изборния ден наблюдателите са длъжни да носят само отличителни знаци по образец, утвърден от Централната избирателна комисия (приложение № 1 към Решение № 19-ЕП на ЦИК от 27.03.2014 г.). Наблюдателите, които носят отличителни знаци извън утвърдените от Централната избирателна комисия или не носят отличителни знаци, се отстраняват от избирателната секция с решение на секционната избирателна комисия. Решението може да се оспорва пред Районната избирателна комисия или пред Централната избирателна комисия, когато се оспорва решение на секционна комисия извън страната. РИК и ЦИК се произнасят незабавно. Решението не подлежи на обжалване.
- Едно лице не може да бъде едновременно наблюдател и анкетьор.
- Наблюдателят не може да бъде придружител.
- За дейността си наблюдателите не може да получават възнаграждение от партии, коалиции, инициативни комитети и техните кандидати.

- Наблюдателите осъществяват дейността си добросъвестно, като спазват законите на Република България, съответно на страната, в която се намират при осъществяване на дейността си и имат както правата и задълженията, изброени по-горе, така и други такива, произтичащи пряко или непряко от приложимия закон.

2. Сигнали /за нарушение/ и жалби /за обжалване на взето решение/ се подаваха до:

- До Изборната администрация – СИК, РИК и ЦИК (за всички нарушения, извършени на Изборния кодекс).
- До органите на МВР и Прокуратура – за всички нарушения, извършени като престъпления в изборния ден и процес
- До общинските и областните администрации, в рамките на техните компетенции и отговорности за изборния процес.

Всички сигнали и жалби се осигуряват с писмен документ и където е възможно – с доказателствен материал (снимки, аудиозапис и видеофайлове). Наблюдателите подаваха сигнали и жалби, когато лично са свидетели на нарушението, или са установили подадената информация за него.

3. На кого подавахме информация за нарушенията:

СИК – веднага и на място, с входящ номер.

РИК – по възможност на хартиен носител, със заведен входящ номер. В някои от случаите бе използван и-мейла на съответния РИК, но по-често се използваша хартиени носители и телефон;

ЦИК – чрез и-мейла на ЦИК, основно в случаите на нарушения на РИК;

МВР – всички структури по места на СДВР и ОДМВР, чрез информацията в съответните регионални сайтове, на открита телефонна линия на МВР - 02/98 222 32, факс: 02 982 56 46, тел.: 112, тел.: 166 и e-mail: izbor@mvr.bg.

Прокуратура: Телефоните и и-мейлите на всички дежурни прокурори в страната са публикувани на интернет страницата на Прокуратурата на РБ, на следния линк: <http://www.prb.bg/main/bg/News/3524/>

Асоциация прозрачност без граници: на безплатна телефонна линия 0800 11 224

Институт за развитие на публичната среда: чрез платформа за мобилни телефони „Аз гласувам”, която се намира на интернет страницата <http://azglasuvam.net>.

II. *Гражданско наблюдение*

1. Основни акценти от анализа на изборното наблюдение:

Пропуски или липса на информационна кампания

За пореден път информационната кампания, която ЦИК проведе във връзка с предстоящите избори беше слаба. Не може да не се отбележат плахите опити за подобряване на нейното качество, но това не беше достатъчно. Като положителна стъпка може да се разглежда, издаването на хартиен информационен материал /брошура/, който обаче не достигна до широк кръг от избиратели. Очаквано това се отрази и на неразбирането на новия вид на бюлетината, както и на опцията за използване на преференциален вот. В информационната кампания не се даваха отговори, относно възможностите за използването на преференция при гласуване, евентуалните резултати от преференциалния вот и пр. Не беше разяснен подробно факта, че при непосочване на преференция, подадения глас „служебно” отива в полза на водача в съответната листа. Не бяха използвани дори готовите инструменти на изборната администрация, каквито са интернет страниците на отделните Районни избирателни комисии, като на по-голямата част от тях липсваше каквато и да било информация във връзка с изборния процес.

Необходима промяна:

- *Осигуряване на еднакви послания и информация, широка достъпност на избирателите до тях, чрез включване в информационната кампания на ЦИК и РИК и интернет страниците им. Този подход ще позволи и използване ресурса и експертизата на по-широк кръг членове на изборната администрация.*

- *Включване в информационната кампания на ЦИК на информационни срещи с граждани, по подобие на срещите, реализирани от различните финансиращи програми за провокиране на интерес и разясняване на правилата – по предварително обявен график и отворен дискуссионен формат.*

Недостатъчно подготвена изборна администрация и пропуски в организацията на изборния ден

Въпреки създаденото, с новия Изборен кодекс, обучително звено в ЦИК и приетите методически указания за работата му, отново наблюдавахме провеждането на информационни срещи в обичайния формат. Оценяваме положително въвеждането на методически указания за работата на звеното и включване в програмата за обучение модули, отнасящи се до всички страни и участници в изборния процес, но разписани само на хартия и не прилагани на практика, си остават просто добри намерения. Трябва да отбележим отново нежеланието от страна на ЦИК, а впоследствие и на РИК, да приеме качествено нов подход и да отвори системата към съвременни обучителни методи.

Следва да отбележим и пропуска в обучението на членовете на изборните администрации в чужбина. Разчитайки на мотивацията им за участие и самоподготовка, членовете на СИК в чужбина разполагат единствено с методически указания, по които да се готвят. Трябва да се предприеме нов дистанционен подход, чрез който изборните администрации извън страната да получат нужното обучение и информация.

Необходима промяна: Превръщането на обучително звено в „Училище за избори“ и привличането в работата му на експерти-обучители; въвеждане на интерактивни методи на обучение; включване в обучителното звено и на местната изборна администрация чрез изграждане на звена в областните администрации; обучение на изборните администрации в чужбина чрез скайп връзка.

Несериозно отношение на партиите към изборната администрация

В допълнение към непознаване на изборното законодателство и отговорностите на изборната администрация: съставите на СИК бяха подменяни активно в последния момент, което е стара практика на политическите партии. Трябва да се отбележи и масовото неявяване на членове на комисии в чужбина, както и забавената реакция от страна на ЦИК за назначаването на нови. Голяма част от изборните комисии в чужбина, и в частност в Истанбул, работиха при липса на кворум за вземане на решения. Тези промени обезсмислят идеята за обучение и поставя остро на дневен ред въпроса за търсене на устойчива формула за професионална изборна администрация на всички нива – ЦИК, РИК, СИК.

Необходима промяна: Въвеждане на задължителност на обучението за лица, заемащи място в съставите на СИК и РИК; Създаване на регистър на обучените членове на изборната администрация; Въвеждане на двустепенна система за обучение и отделни изисквания към нея – въвеждащо обучение за новоназначени членове на изборната администрация и

продължаващо обучение за участници в нея; Въвеждане на анкета /оценка, тестваща знанията на изборната администрация

Вследствие на по-горе описаните пропуски и дефекти, наблюдавахме:

- недопускане на студенти без студентски книжки да гласуват, въпреки изрично приетото решение от ЦИК, с което се разрешава гласуване с издадено уверение за записан семестър; /София/
- липса на кворум в комисиите при приемане на изборните книжа и помещения, липса на определени материали в изборните книжа – пликосе за отрязъци от бюлетината, списъци с кандидатски листи, незнание как да се подготви изборното помещение, незапечатани добре изборни помещения;
- непълен състав на СИК в началото на изборния ден и подмяна на членове, както в страната, така и в чужбина. Получихме сигнали дори за неграмотни членове на комисии, неговорещи добре български език, както и за такива с видими здравословни проблеми. /Сливен/
- общински съветници и кандидати за народни представители, назначени за членове на изборни комисии /Габрово, Пазарджик/
- предварително откъснати бюлетини от кочана /Шумен, Трявна/ и отрязъци от долния десен тъгъл /Габрово/;
- групово броене на бюлетини от членовете на СИК, включително и в секциите в чужбина;
- пропуски при преброяване на преференциалния вот – част от комисиите го пропускат, след санкция на наблюдатели се връщат към преброяване;
- разлепени агитационни материали в непосредствена близост до изборни помещения /Габрово, Копревщица, Плевен/
- застъпници, на чиито баджове е изписано името на партията, която представляват /София/;
- задържане на удостоверения на наблюдатели /Варна, Кюстендил/;
- разминаване на броя на бюлетините и броя на избирателите в списъците (по – малък брой бюлетини)/Стара Загора/;
- липса на рампа за хора в неравностойно положение, водеща до секция, в която предварително е обявена възможността за гласуване на хора от тази група /Смолян/;

- хаос при работата на РИК, който не предполага наблюдение /Бургас/
- за пореден път имаше проблеми с техническите устройства – бавно работещи, неработещи или блокирали принтери, липса на мастило. Това предполагаше обективна невъзможност да бъде осигурено копие от протокола с изборните резултати или непълно предоставяне на копия от страници на протокола.

Контролиран вот и купуване на гласове

И на тези избори не липсваше информация, свързана с купуване на гласове, съмнения за контролиран вот и злоупотреба със служебно положение.

Действия, като купуване и продаване на гласове, даване или искане на имотна облага, нарушение на обществения ред, посягане върху личността, в т.ч. и физическа саморазправа, пречене на някого да осъществи изборното си или друго конституционно право (действие, бездействие, измама, заплашване) са наказуеми по смисъла на Наказателния кодекс / *Раздел III. Престъпления против политическите права на гражданите (Загл. изм. - ДВ, бр. 1 от 1991 г.)* / и са от изключителна компетентност на Прокуратурата на РБ.

Качественото „надлежен орган на властта”, по смисъла на чл. 167, ал.6 и чл. 167а, ал.2 НК, притежават тези органи, които имат право да водят наказателно производство и да реализират наказателна отговорност за извършеното престъпление. Такива са органите на съда, прокуратурата, следствието и МВР. В следствие на извършени престъпления в изборния ден, подавахме сигнали до горепосочените органи, както следва:

- няколко сигнала за вероятно купуване на гласове, с посочване на конкретни факти и обстоятелства бяха подадени в Районната прокуратура на Кюстендил и областната дирекция на МВР;
- сигнал за купуване на гласове и извозване на избиратели до областна дирекция на МВР в Сливен, в резултат на който бяха задържани шофьорите на четирите автобуса;
- сигнал за купуване на гласове в РИК Хасково, съмнения за купуване на гласове имаше и в Шумен.

Препоръки: Въвеждане на специално указание и ясни условия и правила в Наказателния кодекс, относно купуване на гласове и контролиран вот.

Сигнали и жалби в изборния ден

Голяма част от сигналите, подавани от наблюдателите, не бяха разглеждани от членовете на секционните изборителни комисии, няма информация и дали голяма част от сигналите и жалбите са разглеждани на заседания на районните изборителни комисии. РИК почти не използваха електронна комуникация в изборния ден, нито публикуваха сигналите и жалбите на интернет страниците си. От публикуваните такива се вижда, че основно е обръщано внимание на жалби, подавани от представители на политически партии. Трябва да се отбележи, че имаше и РИК-ове, с които нашите наблюдатели са работили в добро партньорство, членовете на които са реагирали на сигнали и жалби незабавно и са имали позитивно отношение към ролята на гражданските наблюдатели - РИК София област, РИК 24 София град, РИК Перник. В другата крайност са случаите с РИК Хасково, РИК Бургас, РИК 23 София град, в част от които дори не са допуснати наблюдатели в края на изборния ден.

Необходима промяна: Специално указание за работа със сигнали и жалби и начин на комуникирането им. Задължителност за въвеждането им в публичния регистър на РИК и ЦИК, както и обратна връзка/отговор на лицето, подало съответните сигнал/жалба. Осигуряване на възможност за приемане на сигнали и жалби в РИК след 19:00 часа. По време на приемането и обработването на протоколите в РИК, член на комисията да бъде ангажирани с приемане на сигнали и жалби, с цел бърза и адекватна реакция. Анализ на постъпилите сигнали и жалби и дефиниране на наблюдаваните нарушения на изборния процес /анализът да се използва в обучителната програма на изборната администрация/.

Граждански наблюдатели

В обратната информация от наблюдателите във всички райони се включва информацията за струпване на наблюдатели от едни и същи организации, част от тях удостоверяват статута си на наблюдатели, но носят баджове на застъпници, видимо не познават правата и задълженията си. На второ място, гражданските наблюдатели /в т.ч. и такива на ИСИ/, в стремежа си да бъдат максимално ефективни в изборното наблюдение, често навлизат в периметъра на работа на изборната администрация. От друга страна, изборната администрация по места често има негативно отношение към гражданските наблюдатели, не познава техните права и отговорности и не осигурява възможности за качествено наблюдение.

Докладите на отделни регионални наблюдатели – в **Приложение 4 на настоящия доклад**.

Препоръка: изготвяне на специален наръчник-указание, който да обяснява ролята, целите, правата и отговорностите на всички участници в изборния процес; задължителност за познаването на този наръчник от участниците в изборния процес.

Приложение 1

Програма от обучението за наблюдатели

ПРОГРАМА

за обучение на координатори на граждански наблюдатели на изборния ден

I-ва сесия: Откриване. Представяне на програмата. Очаквания. Правила за работа

II-ра сесия: Изборно законодателство и администрация, *Румяна Сидерова, член на ЦИК*

III-та сесия: Изборно законодателство, *Румяна Сидерова, член на ЦИК*

IV-та сесия: Граждански наблюдатели, *Галина Асенова, член на ОС на ИСИ*

V-та сесия: Организация на изборния ден,

Ивелин Николов, Програмен съвет на ИСИ

Николай Белалов, координатор обучени в «Мониторинг на Евроизбори 2014»

VI-та сесия: Симулация на изборен ден: видео и анализ, *Ивелин Николов, Програмен съвет на ИСИ, екип на ИСИ*

VII-ма сесия: Организационно планиране за 25 май, *Таня Балова, Национален координатор „Изборен ден“*

VIII-ма сесия: Обобщаване на резултатите и закриване на семинара.

Приложение 2

ДЕКЛАРАЦИЯ НА НЕЗАВИСИМИЯ НАБЛЮДАТЕЛ

на Институт за социална интеграция

А

з, долуподписаният, декларирам, че:

- 1) Не съм кандидат на политическа партия, коалиция и не съм член на инициативен комитет, нито застъпник или представител на участници в изборите;
- 2) Не съм представител на изборната администрация в страната;
- 3) Няма да използвам по никакъв начин статута си на наблюдател, за да подпомагам или участвам в наблюдение на изборния процес от страна на политически партии, коалиции и инициативни комитети;
- 4) Няма да участвам в дейности, които могат да се квалифицират или определят като престъпление срещу политическите права на гражданите или като административни нарушения на правилата за провеждане на избори;
- 5) Ще работя като независим наблюдател на предстоящите избори, ще се придържам стриктно към принципите на надпартийност и ще извършвам безпристрастно наблюдение на изборния процес;
- 6) Ще работя в подкрепа на истинския демократичен изборен процес и ще ценя и защитавам честността на независимото наблюдение на изборите;
- 7) Ще присъствам на необходимите обучения за независими наблюдатели и ще се запозная с изборното законодателство;
- 8) Ще се съобразявам с ролята на изборната администрация на всички нива и няма да се намесвам незаконно или недопустимо в администрирането на изборния процес;

- 9) Ще се придържам изцяло към методологията, използвана от организацията, и ще действам, както съм инструктиран от нея;
- 10) Ще докладвам безпристрастно, точно и навременно за всички събития, които наблюдавам в качеството си на независим наблюдател;
- 11) Ще се въздържам от лични коментари относно моите наблюдения пред медиите или обществеността преди огласяването на резултатите от наблюдението от ръководството на организацията, която наблюдава изборите и ме е регистрирала като нейн наблюдател, освен ако изрично не съм инструктиран от нея да постъпя по друг начин;
- 12) Ще се оттегля от позицията си на наблюдател в случай, че възникне какъвто и да било конфликт на интереси, който би ми попречил да изпълнявам безпристрастно, точно и своевременно независимо наблюдение на изборите или ако трябва да наруша изискванията на тази Декларация.

Приложение 3

Инструкция за ключови компоненти на наблюдението

Ден	Процес	Какво наблюдаваме
04 октомври – събота 17.30	Приемане на избирателни те секции	<ul style="list-style-type: none"> - присъстват ли минимума представители от СИК (от различни партии); - всички необходими книжа ли са налични – списъци, бюлетини, печати, урни, протоколи и пр.; - в изисквания от закона вид ли се намират изборните книжа; - запечатване на помещенията; - налична агитация около помещенията; - поема ли полицията охраната за през нощта.
05 октомври – неделя 06.00	Начало на изборния ден	<ul style="list-style-type: none"> - присъства ли целия състав на СИК; - какви резерви са добавени на мястото на отсъстващи (от коя партия), извършено ли е това с решение на РИК; - разпределение на функциите на членовете на СИК; - показани ли са празните урни, как са запечатани; - наличие на бюлетини; - организация на „тъмната стаичка“; - агитация в близост; - допуснати ли са кандидати, застъпници и наблюдатели на откриването; редовност на документите им; ако не са допуснати – причини

		и се подават сигнали; - има ли към секцията екип от социолози за EXIT POL – от коя агенция?; проверили ли са СИК редовността на документите им; - Има ли информационни табла пред СИК - за бюлетини; за начина на гласуване
6.00 – 19.00	Изборен процес	- ред в помещението и пред него; - евентуална агитация; - повтарящи се „придружители” на избиратели; - недопускане на гласоподаватели с право на глас или допускане на такива без право на гласуване; - наличие на достатъчно бюлетини; - опити за разкриване тайната на вота; - поставяне на печати преди и след гласуването; - разположение на урната (основна, резервна или вече използвана); - вписване в допълнителни списъци и подписване на декларации; - други опити за манипулация на вота;
10.30 – 12.30 17.00 – 19.00	Голямо натрупване на избиратели	- особено внимание по всички горни пунктове; - смяна на вече запълнените урни;
11.30	Гласуване	- избирателна активност – брой гласували и данни за избиратели по списък
13.00 – 15.30	„Голямата скука”	- отсъствие на членове на СИК; - нетипични занимания на членовете на СИК, тяхно отсъствие от избирателната секция; - състояние на списъци, бюлетини, тъмни стаички, урни; - агитиращи наблюдатели от щабове;
16.30	Активност	- допуснати нередности и нарушения или липса на такива
16.30- 19.00	Активност	- поява на големи групи избиратели пред секции; - как са организирани – автобуси, сватби, коли и пр.; - законност на тяхното гласуване;
19.00 – 19.15	Край на изборния ден	- в колко затварят секциите; - има ли опашки – ако има – събрани ли са документите само на присъстващите в 20.00 и има ли опит да се допуснат други.

19.00 – 20.00	Отчитане на резултатите	<ul style="list-style-type: none"> - организация на работата на СИК; - разпределение на функциите – кой брой бюлетините, кой пише протокола, кой отговаря за неизползваните бюлетини – това разпределение се прави задължително с РЕШЕНИЕ на комисията, а не указателно от председателя - проверяват се задължително наличието на повече химикалки (не се допускат такива); - ред на отчитане (брой, действителни, по видове и т.н.); - допуснати ли са кандидати, застъпници и наблюдатели на откриването; редовност на документите им; ако не са – какви са причините; - попълване и подписване на протоколите; - осигуряване на копия от протоколите за наблюдатели и застъпници, подписването им от председател, зам.-председател и секретар.
19.50 – 23.00	Предаване на изборните книжа в РИК	<ul style="list-style-type: none"> - кои членове на СИК пренасят документите до РИК и как; - осигуряване на приема в РИК; - осигуряване на обществен ред и сигурност за недопускане на манипулацията на изборните книжа; - наблюдение дали се връщат всички книжа в бройката, в която са предадени предния ден; - наблюдение на въвеждането на данни в техническия пункт (протокола се сканира от представители на Информационно обслужване) – сверяване на резултатите с копието от протокола, който вече наблюдателя има; - при установяване на технически грешки се наблюдава дали те се отстраняват правомерно – подпис на тримата представители на СИК върху поправките - предаване на изборните книжа окончателно на комисията при областния управител
23.00 – 8.00 на следв. ден		<ul style="list-style-type: none"> - връщане в СИК и проверка - дали е закачен екземпляр от протокола на таблото пред СИК, дали е закачена приемо-предавателната разписка от въвеждане на техническите данни; снимка на протокола от таблото
20.45 – 24.00	След изборно поведение	<ul style="list-style-type: none"> - поведение, изявления на партиите и кандидатите след получаване на първите резултати; - опити за създаване на напрежение, манипулации и др.

Приложение 4.

Доклади от регионалните координатори за извършено наблюдение

Доклади

от регионалните координатори за извършено наблюдение

Населено място: Благоевград

1.Обща оценка: Община Симитли: Добра организация на администрацията и местната власт.

Община Благоевград: Лоша организация на администрациите и местната власт, липсващи материали, некомпетентни служители.

2.Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: Община Симитли: Струпване на застъпници от една политическа сила. Масово броене на бюлетини. Община Благоевград: Липса на достатъчно указателни табели, на които е показано как се гласува. Струпване на повече от един представител на дадена политическа сила. Отново броенето на бюлетините не бе извършено само от един човек.

3.Извършени практически действия: Община Симитли - След устна забележка, в секциите остават по един представител на дадена политическа сила.

Община Благоевград: Подаден сигнал до РИК Благоевград по електронен път. РИК Благоевград излиза с решение № 176-НС Благоевград от 05.10.2014, с което уважава сигнала като основателен.

След устна забележка в секциите остават по един представител на дадена политическа сила.

Населено място: Бургас

1.Обща оценка: Въпреки натовареността в РИК, сравнително добра работна атмосфера.

Наблюдателите на ИСИ спазваха напълно инструкциите за качествено наблюдение на организацията и си взаимодействаха на много добро ниво с изборните институции.

2.Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти:

Не бяха констатирани много нарушения. Изборният ден премина сравнително спокойно в областта. Единственото по - сериозно нарушение бе неотстранената предизборна шатра на една от партиите в центъра на града.

Исклучително голям брой недействителни бюлетини: в община Карнобат – около 1300,

община Царево – около 900. Наблюдателите констатираха, че изборната бюлетина е сложна за избирателите.

3. Извършени практически действия: Устни сигнали до СИК.

Населено място: Варна

1. Обща оценка : Въпреки наблюдаваното подобрене на работата на администрацията и улеснение на практическото извършване на изборния процес, се наблюдаваха множество технически и организационни проблеми. Слаба подготовка и незапознатост на повечето членове на секционни комисии, водещи до технически грешки и нарушения на изборния кодекс. Наличие на информация за случаи на контролиран/купен вот, която не бе проверена достатъчно от органите на реда или поне не бе дадено достатъчно публично становище относно отделните казуси. Масови увеличения на купения вот посредством възнаграждения на наблюдатели и политически представители, организация на пирамидални структури за изпълнението му.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: В следствие на недобрата подготовка на участниците в секционни комисии, за пореден път в повечето от тях се наблюдаваха множество технически грешки и нарушения. Задържане на удостоверения на наблюдатели от страна на председател на СИК, записване на лични данни, изземане на чували с изборни книжа и бюлетини (след приемането им от СИК) от страна на полицаи, с цел неправомерното им транспортиране с патрулна кола до секциите, без присъствието на представители на самите СИК, нарушения от СИК при броенето на бюлетини, при попълването на протоколи и др.

3. Извършени практически действия В повечето от случаите нарушенията бяха коригирани при подаване на сигнал към секционната избирателна комисия. Подадени телефонни сигнали към РИК.

Населено място: Видин

1. Обща оценка: Изборният ден започна в посоченото време и премина нормално. Нямахше липсващи членове на комисии. Застъпниците и наблюдателите бяха значително по-малко от предходните парламентарни избори. Имаше известна неинформираност и незаинтересованост сред членовете на СИК.

Групата наблюдатели от ИСИ беше сред най-информирани и се налагаше да взимат отношение по въпроси, свързани с работата на СИК. Засилено полицейско присъствие около секции, за които има съмнение за купуване на гласове.

Добре организирано и навременно извозване на материалите след края на изборния ден. Бърза обработка на протоколите в РИК Видин.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: Неефективни обучения на

членовете на СИК. Недружелюбни членове на СИК, които се опитваха да откажат копие от протокол поради това, че наблюдателят не е стоял в конкретната СИК през целия избран ден.

Нежелание за поставяне на копие от протокола пред СИК.

Голям брой недействителни бюлетини поради недобра информираност за правилно използване на преференциалния вот.

3. Извършени практически действия : Екипът от наблюдатели успя да обиколи и наблюдава голям брой от изборните секции. Проследено беше и навременното изнасяне на решения по подадени сигнали до РИК. Осъществяваше се постоянна връзка между членовете на екипа, както и с координаторите от ИСИ. Подадени устни сигнали до СИК, които бяха уважени.

Населено място: Габрово

1. Обща оценка : Изборният ден премина без сериозни нарушения. Работата на наблюдателите бе затруднена единствено от бавната ответна реакция на Районната избирателна комисия. От административна гледна точка в Габрово и Севлиево нямаше проблеми.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: В отделни секции са наблюдавани следните нарушения: Допускане на голям брой представители на една политическа партия в изборното помещение, наличие на агитационни материали в близост до изборни секции; предварително откъсване на отрязъка от бюлетината; липса на достатъчен брой бели листи; бюлетините не се сгъват по установения ред, а така, че се вижда вотът на гласоподавателя, в цялата урна почти се вижда подаденият вот; председател на СИК указва как да се гласува в изборното помещение, създава напрегната обстановка като се кара с членовете на СИК и административния отговорник и пречи на наормалното протичане на изборния процес. За членове на СИК в община Севлиево са назначени общински служители. Диктуване на личните данни на глас и допускане на застъпници зад членовете на комисиите.

3. Извършени практически действия: За всички нарушения са информирани ИСИ по имейл и телефон, подадени са сигнали до РИК, жалби до ЦИК, след липса на отговор от РИК.

Населено място: Добрич

1. Обща оценка : Работата в подготовката и провеждане на изборите в областта протече според указанията на ЦИК. Слабости отново имаше при назначаване на членовете в СИК, като в РИК до 17 часа на изборния ден се правеха промени в съставите. Това се дължи и на работата на партийните централи. Изборният ден премина нормално, като се отчете изборна активност от 45% за областта.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: В изборния ден обстановката е отчетена като спокойна. Неправилно поставяне на агитационни материали, съмнения за контролиран вот в с. Бенковски.

3. Извършени практически действия: Наблюдение на секции 05 и 06 в с. Бенковски, без установено нарушение. Населеното място е с 99% етническо турско население. Подадени общо 5 бр. жалби и сигнали в РИК от гласоподаватели и политически партии, като три от тях

са свързани с агитационните материали /плакати/, непоставени на необходимите места, една за откриване на СИК, която не е уважена, и една за агитация пред СИК със съмнения за контролиран вот в с. Бенковски, която също не е уважена.

Населено място: Истанбул

1. Обща оценка: Като цяло добра подготовка за изборния ден, заредени бяха необходимите материали и книжа. Консулството беше назначило координатори за секции, които отговаряха за нормалното протичане на изборния ден, за храна и закуски. Беше осигурен компютър с интернет за достъп до сайта на ЦИК, за удостоверяване на наблюдателите. Напълно организиран бе процесът на допускане на избиратели в секцията в Консулството, попълването на декларациите им и самият вот. Бяха подsigурени и служители на реда, снабдени със специализирана техника за борба с безредиците.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: Основно се наблюдаваше масово отсъствие на членове на СИК. Запълването на необходимите бройки за вземане на решение отне няколко часа на изборната администрация. Като цяло се наблюдаваше несериозно отношение на членовете на СИК към процеса. Те не са били обучавани от ЦИК, единствено са били снабдени с методически указания. Трябва да се отбележи и огромният брой новооткрити секции, които не бяха подпомогнати с достатъчен човешки ресурс. Голямо забавяне при получаване на отговор от страна на ЦИК за коректността на финалния протокол, поради което част от членовете на СИК си тръгват преди приключване на дейността и така лесно могат да се подменят протоколи.

3. Извършени практически действия: Разговори с членовете на СИК и на консулството, сигнал до ЦИК, подаден чрез координатора на ИСИ.

Населено място: Кюстендил

1. Обща оценка : Въпреки проведените обучения за комисии, много от тях не бяха наясно с правата и задълженията си в изборния ден. РИК идваше с удостоверенията на сменените членове в комисии с голямо забавяне и с това затрудни нормалното протичане на изборния ден. Налице бе и лоша координация – първо документите от председател, заместник-председател, секретар и член се носеха за проверка и сканиране в Областната администрация, една част от протокола се носеше в общината, където хората чакаха повече от 2 часа.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: При приемане на изборните материали, липсваше минимумът представители от СИК. Изборния ден започна при липса на членове на комисии. Наличие на агитационни материали пред една от секциите. Опити за отнемане на удостоверението на наблюдател, непознаване на ИК от страна на председателите в СИК. При преброяването на бюлетините в две от наблюдаваните секции броенето на бюлетини се правеше от няколко члена на СИК. Множество сигнали за купуване на гласове. Прокуратурата и органите на МВР реагираха, но забавено и ненавременно.

3. *Извършени практически действия:* Устни сигнали до СИК, благодарение на добронамерено отношение към гражданските наблюдатели, нарушенията са отстранявани своевременно. Подадени сигнали относно купуване на гласове до Районна прокуратура Кюстендил. Наблюдателят от ИСИ бе извикан и разпитван в полицията. Лицата, които бяха посочени в сигналите, бяха разпитани, но нямаше доказателства за образуване на досъдебно производство.

Населено място: Ловеч

1. *Обща оценка:* Организацията и подготовката на изборния ден от страна на Общинската администрация може да се определи като много добра. Осигурени бяха всички необходими материали – изборни книжа и пособия. Изборните помещения бяха добре оборудвани, с подсигурана охрана и възможност за комуникация. През целия ден бе оказвана подкрепа на СИК от администрацията и служителите на РИК.

2. *Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти:* Проблеми с осветлението в някои от изборните помещения, които своевременно са отстранени след устен сигнал от наблюдател на ИСИ. В изборния ден се установи, че бюлетините се сгъват само веднъж, като СИК обясни това с препоръка от методическите указания. Диктуване на лични данни на избирател при отразяване в списъка за гласуване. Нямаше струпуване на хора пред изборните помещения в никоя от наблюдаваните секции.

3. *Извършени практически действия:* Отправени устни сигнали по всички описани нарушения, които са уважени от СИК.

Населено място: Лондон

1. *Обща оценка :* Като цяло общата оценка е положителна, въпреки доста дребните нарушения. Реакцията на членовете на СИК беше навременна и нарушенията бяха отстранявани. Въпреки натовареността в изборния ден, на всички желаещи беше позволено да гласуват.

2. *Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти:* Изключително висока избирателна активност в Лондон, както и последвало удължаване на времето в секциите за гласуване след 20 часа.

Проблем в организацията беше непълната информация на ЦИК относно адресите и броя на секциите, което създаде трудности при придвижването и забавяне на работата на наблюдателите.

Очевиден бе недостатъчният брой открити секции, спрямо желаещите да гласуват. Това породило неспазване на някои от методическите указания, поради голямо натоварване на членовете на СИК. При броенето на бюлетините участваха всички членове на комисията, а наблюдатели се включиха и в броенето на декларации.

Членовете на комисиите практически нямаха време да свършат коректно всичко по указанията, нито да излязат в почивка, което е и критика към Изборния кодекс.

В няколко секции имаха технически и хардуерни проблеми с копирните устройства. Това доведе отново до изостряне на комуникацията между дошлите да гласуват и секционната комисия.

Недостатъчна информация относно наблюдателите в методическите указания, както и липса на списък на наблюдателите в повечето секции. Късане предварително на бюлетини и тяхното сгъване; несвервяване на номера на бюлетината при поставянето на втория печат. Използване на черен химикал за отбелязване на вота, липса или непълнота на методическите указания по някои въпроси, например за химикалите.

3. Извършени практически действия: Направени много устни забележки към членовете на комисии, които бяха уважени.

Населено място: Пазарджик

1. Обща оценка: Работата в РИК – Пазарджик беше добре организирана. Веднага отреагираха на подадените сигнали. След края на изборния ден нямаше забавяния при обработката на протоколите. Организацията на общинска администрация също бе на ниво. Изборният ден премина сравнително спокойно в наблюдаваните секции.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: Един от членовете на СИК от квотата на ГЕРБ се оказа и кандидат от ПП „Обединена България”; липса на табела с указания за начина на гласуване в 29-а секция; отбелязан вот и преференция на бюлетината-образец в 42-а СИК; непознаване на изборно законодателство от страна на членове на СИК; затруднения при оформянето на състава на СИК в съботния ден заради отсъстващи членове.

3. Извършени практически действия - подадени 2 писмени сигнала и един устен до РИК Пазарджик

Населено място: Перник

1. Обща оценка: Забелязва се все по-голяма активност от страна на местната власт при организацията и провеждането на изборите. Медиите се опитват да следят изборния процес в по-голяма степен и това спомага за по-голямата прозрачност и информираност при провеждането на изборите. В наблюдаваните секции имаше по-малко недействителни бюлетини и по-голям брой гласували с преференция, спрямо предходните избори.

Спазени бяха изискванията за прием на изборните книжа в деня преди изборите. Изборният ден премина спокойно, без големи групи от чакащи хора пред секциите. Членовете на СИК се консултираха с методическите указания при всеки възникнал въпрос. Изборният ден приключи по график, в 19 часа. Този път масово членовете на СИК в Перник приключиха с преброяването и попълването на протоколите по-бързо в сравнение с тази дейност през месец май.

Относно работата на наблюдателите, трябва да се отбележи, че екипът беше по-активен и с по-голям интерес се включи в наблюдението. След разговори между членовете, се установи, че в наблюдаваните секции не е имало наблюдатели, застъпници или представители на партии, които да са така добре запознати с правата си и смисъла на наблюдението, както представителите на ИСИ. Препоръката на екипа от област Перник е другите организации да бъдат по-сериозни в обученията си, а самите лица по-отговорно да изпълняват своите ангажименти.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: Основно по-малки нарушения, като диктуване на лични данни на висок глас, отказ да се допусне избирател с инвалидност да гласува с придружител, опит на застъпник да бъде и придружител в една от секциите. След намеса на наблюдателите от екипа, нарушенията са отстранени.

3. Извършени практически действия: Отправени са устни сигнали към членовете на СИК. Всички са уважени и нарушенията са премахнати навреме. Членовете на СИК се отнасят с уважение към екипа от наблюдатели и работата му и не е имало необходимост от писмени сигнали и жалби.

Населено място: Плевен

1. Обща оценка: Предсрочните парламентарни избори в област Плевен като цяло преминаха при спокойна обстановка, без констатирани груби нарушения. Прави впечатление добрата организация на институциите (Общинска администрация и РИК) и координацията им със секционните избирателни комисии. В предизборния ден раздаването на материалите, изборните книжа и копирната техника ставаше изключително бързо, което не даде предпоставка за скупчване на много хора и създаване на напрежение. В изборния ден приемането и обработката на протоколите в РИК, също се извършваше експедитивно.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: В предизборния ден бяха забелязани агитационни материали в непосредствена близост до няколко избирателни секции и след устен сигнал до РИК те бяха своевременно отстранени. Ксерокопиране на удостоверения на наблюдатели в една от секциите.

3. Извършени практически действия: устен сигнал до РИК относно агитационни материали в близост до секции, уважен. Устен сигнал относно ксерокопиране на удостоверения за наблюдател.

Населено място: Пловдив област

1. Обща оценка: Нормална и спокойна обстановка в деня за получаване на изборните документи, както и в самия изборен ден. Забравени две удостоверения на членове от СИК в Общината, които бяха предадени от Секретаря на Общината на Председателя на СИК при започването на изборния ден. СИК беше съставена от 4 представителя на ГЕРБ, 3 на БСП, 1 на

ДПС и 1 на Атака. Квотата на ДПС на практика беше запълнена от член на ГЕРБ. Това е честа практика от наблюденията досега.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: Отделни случаи на разкриване на вота на гласуващите, като при пускане в урната, бюлетината им се разгъва.

Необичайно активност между 10:45 и 13:30 – може би над 50%. Нещо съвсем необичайно за последните 7 години наблюдение в конкретната секция.

Голям брой недействителни бюлетини.

3. Извършени практически действия: Писмени сигнали не са пускани. Правени са чести устни забележки относно обсъждане на последващия вот на гражданите, преди да влязат в секцията.

Населено място: Русе

1. Обща оценка: На тези избори разяснителната кампания за начина на гласуване беше на ниво. Самата организация от страна на администрацията – държавна и общинска в дните преди избора беше на ниво. Наблюдателите в Русе също бяха добре подготвени – по отношение на изборния кодекс, техниката на гласуване и психическа устойчивост.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: Отново проблемите започнаха два дни преди изборите, когато членове на секции започнаха да се отказват от участие в изборите.

След изборите бяха проведени разговори с част от тези хора и се оказа се, че спрямо тях е оказано въздействие от страна на ръководителите им да не вземат участие в организирането на изборите. В резултат, новоназначените членове на СИК не бяха минали обучение и изпитваха трудности при работата си. В една от секциите се наложи смяна на председател в деня преди изборите. Самият избран ден мина спокойно, без нарушения, без струпване на избирателите пред СИК. Към самия край на изборния ден имаше струпвания на гласоподаватели предимно в ромски секции, където дотогава имаше много ниска избирателна активност спрямо средната.

След преброяването се оказа, че масово е гласувано за две определени партии.

Проблемите започнаха след края на изборния ден. В няколко от секциите свърши мастилото в тонерите на принтерите. Изборната администрация в голям брой секции бяха забравили да броят преференциалния вот, затова се наложи повторно броене на бюлетините. Попълването на протоколите продължи няколко часа до късно през нощта. Имаше проблем с фирмата за таксите, която отговаряше за извозването на членовете на комисии с изборните резултати – телефонните линии бяха блокирали.

Залата на РИК, където се събират хората, за да изчкват предаването на изборните материали, се оказа тясна и не добре проветрена и имаше случаи на припаднали хора.

През целия ден на сайта на РИК не се качваха решенията по подадените жалби.

3. Извършени практически действия: Подаден устен сигнал до РИК за нередности със сайта – през целия ден не се обновяваше. Направена устна забележка на представителите на медиите, отразяващи гласуването на кандидат-депутат от определена партия, нарушаващи тайната на избора на граждани и смущаващи работата на СИК.

Населено място: Силистра

1. Обща оценка : Като цяло изборният ден протече спокойно и без сериозни нарушения. За по-дребните беше сигнализирано и от СИК ги отстраняваха веднага. В предния и в изборния ден всичко протече по график – разпределението на функциите без особени несъгласия, заварихме запечатани добре изборни помещения.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: Струпване на избиратели в някои секции, разлепени агитационни материали на по-малко от 50 метра от входа на мястото за гласуване, струпване на големи групи хора от ромски произход в центъра на града. В една от секциите се произнасят имената на избирателите на висок глас.

3. Извършени практически действия: Подадени няколко устни сигнали по гореизброените нарушения, които са уважени от СИК. Подаден сигнал относно кола, която извозва групи избиратели до секцията. Отговорът на СИК е, че става въпрос за осигурен транспорт на възрастни и трудно подвижни хора. За всички сигнали е уведомен екипът на ИСИ, от който имаше навременна и адекватна реакция.

Населено място: Сливен

1. Обща оценка: Работата на наблюдателите бе отлична, екипите покриха значителна територия. РИК проявяваше некоректно отношение спрямо наблюдателите, като не отговаряше на сигналите им и твърдо отказваше разглеждането им.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: Съмнение за организиран вот, след забелязан бус с роми, отиващи заедно да гласуват. От МВР в последствие установяват за наличие на 4 подобни буса, като шофьорите им са задържани за 24 часа, поради опит за купуване на гласове. В една от секциите е подаден сигнал за един от членовете на СИК, който в последствие е заменен от неграмотен член. След трета смяна на председателя на комисията се оказва че третият човек прави опити за купуване на гласове и агитация в изборния ден. В с. Сотиря е подаден сигнал за родствена връзка между председател и зам. председател в една и съща секция. Диктуване на данни на висок глас.

3. Извършени практически действия: Подаден сигнал за опит за организиран вот, даване на показания в МВР по случая. Подаден сигнал за диктуване на данни на висок глас, както и за родствена връзка между членове на СИК. РИК категорично отказва да разглежда сигналите, не дава никаква обратна връзка. Въпреки че отхвърля сигнала в с. Сотиря, са направени смени в състава на СИК, без да бъдат уведомени наблюдателите, подали сигнала. Устни сигнали към председателя на СИК, които са уважени.

Населено място: гр.Смолян

1. Обща оценка: Изборите минаха без големи нарушения. Предния ден книгата бяха разпратени и приети от членовете на СИК по график. Изборният ден започна навреме, без особени нарушения. Наблюдателите вършеха добре работата си, като на всеки час се свързваха с координатора, за да подават информация.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: Само в една от секциите имаше закъснял член на СИК, който дойде в рамките на 30 минути. Наличие на агитационни материали пред няколко от секциите, които в последствие са отстранени, след сезиране на СИК. Повредена рампа в една от секциите, предназначена за гласуване на инвалиди.

3. Извършени практически действия: сигнал до СИК по повод наличие на агитационни материали, който е уважен. Сигнал до РИК относно недостъпност на инвалиди в една от секциите.

Населено място: София

1. Обща оценка: Изборният ден протече доста по-спокойно в сравнение с предишните наблюдения. Имаше очевидно нежелание на администрацията да се занимава толкова често с избори. Отново неяснота относно бюлетината. Повечето проблеми отново се дължаха най-вече на незаинтересоваността и неинформираността на членовете на избирателните комисии. Голям процент от членовете на комисиите бяха подменени с още по-неопитни хора. Обученията им не бяха достатъчно подробни и ясни. И макар да им бяха раздадени разяснителни документи, малко от членовете ги бяха прочели. Наложих се наблюдатели на ИСИ да дават разяснителни указания как се попълват протоколите.

В част от секциите приемаха присъствието на наблюдателите на ИСИ за полезно и дори се допитваха за съвети, имаше и такива секции, в които се забелязва негативно отношение към наблюдателите, тъй като подаваха сигнали срещу съответните комисии.

В повечето секции липсваха застъпници, наблюдатели и представители от различни партии. На други имаше струпване от такива лица, но пък работата им беше неефективна, защото проявяваха пълна незаинтересованост към изборния процес. На някои места наблюдателите и застъпниците се появиха за първи път около 18 – 18.30ч.

Гражданските наблюдатели на ИСИ бяха отново най-добре подготвените наблюдатели, и си свършиха работата отлично – спазваха изборните правила и следяха и останалите да го правят. Наблюдаваха и регистрираха проблемите. Своевременно се свързваха с координатора за София град, който подаваше сигналите до РИК, СИК и ги предаваше на екипа на ИСИ.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти:

На страницата на някои от РИК-овете, както и на районите, липсваше информация за графика за разнасяне на бюлетините на 04 октомври. Отново неефективни обучения на членовете на СИК. Неинформираност на членовете на РИК относно решения на ЦИК, взети на 02.10.2014 г. Недружелюбни председатели на комисии, които прибират удостоверенията на наблюдателите от някои организации. Неразрешаване на студент да гласува с удостоверение от УНСС, след

като от там му е задържана книжката. Оплаквания от граждани, че след като пуснат бюлетината в урната, тя се отваря и вотът им се вижда, тъй като не всички секции разрешаваха допълнително сгъването на бюлетината. На места тонерите на копирните машини не бяха достатъчни. Неработещи машини за експерименталното гласуване, които бяха подменени след 2 часа. Не във всяка секция имаше техник, който да отговаря за машините. На други места машините бяха поставени така, че вотът на избирателя се виждаше. Слаб интерес към гражданските наблюдатели от български организации, за сметка на международните.

3. Извършени практически действия Множество подадени сигнали и жалби към СИК, РИК и ЦИК. Този път по електронната поща, защото получавахме по-голямо внимание от членовете на комисиите. За нито един от сигналите изпратени и до ЦИК и до РИК-овете няма качено решение на интернет страниците им. Сигнал до ЦИК, относно задържането на студентските книжки, с което се ограничи временно тяхната възможност да гласуват – липса на отговор от страна на институциите към подадения сигнал.

Населено място: София област

1. Обща оценка: Институциите се държаха професионално и изпълняваха функциите си стриктно и организирано във всички етапи на изборния процес. На сайтовете на общините беше качена цялата информация за това как, къде и по какъв график ще протече изборният процес. С малки изключения, беше създадена необходимата среда за плавното протичане на изборите. РИК заседаваше редовно и разрешаваше адекватно възникналите проблеми.

2. Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти: Установени са малки нарушения на изборното законодателство, незначителни спрямо предходните избори. Направи впечатление безразличието на служителите, сякаш борба за местата в парламента няма и всичко е разпределено.

3. Извършени практически действия: При установени нарушения наблюдателите отправяха забележка или сигнал първо към членовете на СИК. Повечето незабавно бяха отстранявани. В случаите, в които са подавани сигнали, РИК взема решение в полза на наблюдателите, а обратната връзка е налице чрез телефонно обаждане. Връзката с ИСИ беше отлична, чрез разнообразни канали за комуникация и навременна реакция от страна на екипа на ИСИ. Те оказваха съдействие при проблеми, надеждна информация и професионално отношение.

Населено място: Стара Загора

1. Обща оценка: В общ план работата на администрацията и на местната власт беше добра, с изключение на някои случаи на неподготвени кадри, които допускаха грешки. Прави впечатление медийното затъмнение относно „изборния туризъм” на граждани от Турция. Работата на наблюдателите за Стара Загора беше отлична, с добра комуникация и активност спрямо нарушенията.

2. *Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти:* Автомобилите, които пренасят бюлетините в края на изборния ден, идваха със значително закъснение. Броят на бюлетините на много места беше по-малък от броя на избирателите по списък. Отново имаше агитационни материали залепени по сградите, където се гласува. Диктуваха се на глас личните данни на избирателите- трите имена, ЕГН-та. Бюлетините не се откъсваха в момента на гласуването, а бяха откъснати предварително.

3. *Извършени практически действия:* Своевременно осведомяване и подаване на сигнали към ИСИ се осъществяваше по електронен път- чрез e-mail. Обратната връзка беше адекватна и бърза. Добра мобилна връзка между наблюдателите. Добро ниво на комуникация на наблюдателите от ИСИ с комисиите и останалите участници в изборния процес. Подадени сигнали до РИК за констатираните нарушения.

Населено място: Хасково

1. *Обща оценка:* Не са констатирани слабости по отношение на организацията и работата на общинската администрация и СИК. Изборният ден протече нормално.

2. *Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти:* На няколко места в района е наблюдавано едно и също нарушение - струпване на големи групи хора, с опит за въздействие върху вота на избирателите. В две от секциите се диктуваха личните данни на избирателите на висок глас. В изборния ден бе получена информация за съмнения за купуване на гласове и контролиран вот, но поради липса на доказателства не е сигнализирана Прокуратурата и МВР.

3. *Извършени практически действия:* Подадени сигнал и жалба до РИК – Хасково.

Населено място: гр. Шумен

1. *Обща оценка:* Работата на екипа от наблюдатели беше отлична. Изборният ден започна трудно, усещаше се явна умора от честите избори. До края на деня дейността на СИК се беше подобрила и всички секции приключиха работа до 21 часа в цялата община. Местната администрация беше на ниво, но в РИК имаше някои проблеми. Прекалено спокойствие и липса на интерес от страна на институциите към повечето от сигналите на наблюдателите: бяха отхвърляни като несъществени. Въпреки липсата на големи нарушения, екипът наблюдатели остана с впечатление, че е направен предварителен инструктаж на гражданите как и за кого да гласуват. Общият извод на екипа от Шумен е, че дейността на наблюдателите е от голяма полза за провеждането на по-честни избори.

2. *Възникнали проблеми, констатирани нарушения, факти:* Забелязан инструктаж за гласуване в някои ромски секции. Няколко пъти беше видян един и същи бус с агитационни надписи в полза на една от партиите, който беше отстранен от полицаи. Наблюдатели в селата са получили информация, че на гласоподаватели са раздавани пликосе с месо с инструкцията как да гласуват. Поради липса на доказателства, сигнал не беше пуснат.

3. *Извършени практически действия:* Подавани устни сигнали за всяко забелязано нарушение, като на два няма отговор, а третият беше уважен. Бусът с агитационни надписи напусна изборния район, след разговор на шофьора с полицаи. Позвънявания в РИК. За забелязаните нарушения беше своевременно информиран екипът на ИСИ.

Заклучение

Предсрочните парламентарни избори на 5 октомври 2014 г. показаха още веднъж общоизвестния факт за криза на общественото доверие в изборния процес и недоволството на голям брой българи към обществените институции и политическите партии.

Институтът за социална интеграция проведе наблюдение върху предизборната кампания, нейното отразяване в медиите, както и пряко наблюдение върху изборния ден, чрез регистрираните граждански наблюдатели в 25 области на страната. В процесът на наблюдението, ИСИ партнираше с широк кръг граждански организации, включително и чрез платформата на Обществения съвет, орган към Централната изборителна комисия и Гражданския борд за свободни и честни избори, конституиран към служебния премиер.

На тези платформи бе осигурена възможност за обмяна на информация и съвместна работа по темата изборно наблюдение между организациите – регистрирани като наблюдатели. Необходимо е обаче да се подобри комуникацията с членовете на ЦИК, както и да се създадат ефективни комуникационни канали между гражданските организации и държавните институции, участващи в изборния процес.

Изборите за народни представители бяха вторите избори, проведени по новия изборен кодекс (Обн., ДВ, бр. 19 от 5.03.2014 г., в сила от 5.03.2014 г., изм., бр. 35 от 22.04.2014 г., в сила от 22.04.2014 г.) в рамките на една календарна година. Те отново представляваха своеобразен тест за неговата адекватност към политическата и житейската реалност в България. Въпреки неговото цялостно обновяване, отново се наблюдаваха различни дефекти на изборното законодателство, очертани с анализа на групата експерти и потвърдени от извършеното наблюдение. В почти всички доклади на наблюдателите ни в страната, бе отбелязано непознаването на изборното законодателство от страна на голяма част от състава на изборната администрация, най-вече на ниво секционни изборителни комисии. Кое то налага за бъдеще изключително сериозно отношение към обучителния процес и развитие дейността на обучително звено.

На следващо място, обратната връзка от наблюдателите показва, че по отношение прозрачността в работата на изборителните комисии, много често не се спазват предписаните от изборното законодателство разпоредби.

Следва да отбележим, че изборният кодекс се нуждае от изменения, които да го пригледят към динамичната среда на българския политически и обществен живот. Стъпка в правилната посока е инициативата на ЦИК да събере от всички районни изборителни комисии, както и от организациите на гражданските наблюдатели доклади и препоръки за приложението на изборното законодателство.

Чрез извършеното наблюдение бе затвърдена позицията на ИСИ, че са необходими усилията на всички участници в изборния процес, държавни институции, неправителствени организации, граждани и медии за постигане на честни, прозрачни и демократични избори в България

Екипът на
Институт за социална интеграция

Проект „Предсрочни парламентарни избори 2014: Гражданско наблюдение” се реализира от:

Фондация за европейски прогресивни изследвания (ФЕПС)

Foundation for European Progressive Studies (FEPS)

1000 - Bruxelles - Belgique

„Rue Montoyer” 40

tel.: +32 2 234 69 00

fax: +32 2 280 03 83

web: www.feps-europe.eu

e-mail: info@feps-europe.eu

Институт за социална интеграция (ИСИ)

Institute for Social Integration (ISI)

1000 София, България

Ул. „Триадица” 5Б, етаж 6, офис 600

тел./факс: +3592 983 69 22

web: www.isi-bg.org

e-mail: ifsi.bulgaria@gmail.com

За дейности, свързани с изборния мониторинг: isi.izbori@gmail.com

